

CONSEIL BRUXELLOIS DE L'ÉGALITÉ ENTRE LES FEMMES ET LES HOMMES
BRUSSELSE RAAD VOOR GELIJKHEID TUSSEN VROUWEN EN MANNEN
RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Tussentijds verslag

Op basis van het overzicht betreffende de acties
van het Brussels plan ter bestrijding van geweld
tegen vrouwen

Verzoek van	Mevr. Ben Hamou, staatssecretaris bij het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, belast met Huisvesting en Gelijke Kansen
Verzoek ontvangen op	30 maart 2022
Tussentijds verslag	8 juni 2022

Inhoudsopgave

TUSSENTIJDVS VERSLAG	5
1. Methodologie voor het tussentijds verslag.....	5
2. Algemene beschouwingen	5
2.1 Plan en tussentijds overzicht.....	5
2.2 Gendergegevens.....	7
2.3 Geweld tegen specifieke doelgroepen.....	7
2.4 Werkgelegenheid en opleiding.....	8
2.5 Wettelijk kader	9
2.6 Interdepartementale Coördinatiegroep (ICG).....	10
3. Bijzondere overwegingen per gewestelijke bevoegdheid	11
3.1 Acties van mevr. Nawal Ben Hamou, staatssecretaris bevoegd voor Huisvesting en Gelijke Kansen11	
3.2 Acties van minister Sven Gatz, bevoegd voor Financiën, Begroting, Openbaar Ambt, de Promotie van Meertaligheid en van het Imago van Brussel	23
3.3 Acties van minister Elke Van den Brandt, bevoegd voor Mobiliteit, Openbare Werken en Verkeersveiligheid	26
3.4 Acties van minister-president Rudi Vervoort, belast met Territoriale Ontwikkeling en Stadsvernieuwing, Toerisme, de Promotie van het Imago van Brussel en Biculturele Zaken van Gewestelijk Belang	29
3.5 Acties van staatssecretaris Pascal Smet, bevoegd voor Stedenbouw en Erfgoed, Europese en Internationale Betrekkingen, Buitenlandse Handel en Brandbestrijding en Dringende Medische Hulp	33
3.6 Acties van minister Bernard Clerfayt, bevoegd voor Tewerkstelling en Beroepsopleiding, Digitale Transitie, Lokale Overheden en Dierenwelzijn	35
ANNEXE	38
1. Questions du CEFH et réponses des Cabinets.....	38
1.1 Compétence Secrétaire d'état Nawal Ben Hamou.....	38
1.2 Compétence Ministre Sven Gatz	43
1.3 Compétence Ministre Elke Van den Brandt	43
1.4 Compétence Ministre Rudi Vervoort	45
1.5 Compétence Secrétaire d'état Pascal Smet	47
2. Tableau Etat des lieux intermédiaire des actions du Plan Violence.....	48

Woord vooraf

Het eerste Brussels plan ter bestrijding van geweld tegen vrouwen voor de periode 2020-2024 werd uitgewerkt in nauwe samenwerking met alle betrokken ministers, staatssecretarissen en overheidsdiensten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

In haar Gewestelijke Beleidsverklaring 2019-2024 gaf de Brusselse Regering uiting aan haar grote ambitie om geweld tegen vrouwen te bestrijden.

Dit plan omvat 56 acties die moeten worden uitgevoerd door de Brusselse instellingen die belast zijn met de verschillende gewestelijke bevoegdheidsdomeinen.

Naast de eis inzake transparantie streeft dit plan ernaar garanties te bieden voor de traceerbaarheid en de leesbaarheid van de maatregelen die erin zijn opgenomen, door te verwijzen naar de budgettaire bepalingen en vastgestelde indicatoren evenals door de transparantie daarvan, dit alles ten voordele van een nauwe samenwerking met het maatschappelijk middenveld, vanaf de voorbereiding en de uitvoering tot en met de evaluatie van het plan.

Ten tijde van de goedkeuring heeft de regering de modaliteiten voor de evaluatie van het plan vastgesteld en bepaalde ze dat er met betrekking tot de uitvoering van het plan een tussentijds verslag zou worden opgesteld waarvan de coördinatie werd toevertrouwd aan de Brusselse Raad voor de Gelijkheid tussen Vrouwen en Mannen (hierna de **RGVM**); dit plan moet inzonderheid de resultaten bevatten die tussentijds zijn verkregen, in 2022, op basis van de boordtabel.

Dit tussentijds verslag van de **RGVM** moet worden overgelegd aan de regering die vervolgens, in coördinatie met de betrokken partners, zal bepalen welke aanpassingen noodzakelijk zijn of zelfs welke nieuwe en aangepaste maatregelen in het plan moeten worden opgenomen.

Deze voorlopige aanpassingen moeten door de regering worden goedgekeurd en het voorwerp zijn van een individuele presentatie ten overstaan van de Commissie voor gelijke kansen en vrouwenrechten van het Brussels parlement door elk van de bevoegde ministers en staatssecretarissen die bij de acties van het plan betrokken zijn.

Het plan ter bestrijding van geweld tegen vrouwen, dat wordt gestuurd door het kabinet van staatssecretaris Ben Hamou, heeft een overzicht opgemaakt in de vorm van een tabel met daarin de 56 acties waarvoor de verschillende piloten, de minister en de staatssecretaris worden genoemd die de actie ondersteunen evenals hun respectieve administraties, de indicatoren en toelichting bij de uitvoering van de actie.

De tussentijdse evaluatie door de **RGVM** is bijgevolg gebaseerd op het overzicht dat werd opgesteld op 30 maart 2022.

Na afloop van de periode van vier jaar waarin het plan wordt uitgevoerd, is een eindevaluatie gepland.

TUSSENTIJD'S VERSLAG

1. Methodologie voor het tussentijds verslag

De acties die worden gedragen door mevrouw de staatssecretaris Nawal Ben Hamou, werden voorgesteld aan de **RGVM** op basis van het overzicht dat werd opgesteld door haar kabinet en door het bestuur equal.brussels, waardoor een waardevolle uitwisseling voor de opstelling van het verslag tot stand kwam.

Daarna heeft de **RGVM** de ministers en staatssecretarissen geïnterpelleerd; zij kregen het verzoek nadere toelichting te verstrekken bij sommige van de acties die zij uitvoerden. De vragen en antwoorden zijn opgenomen in de bijlage bij dit verslag.

In dit tussentijds verslag buigt de **RGVM** zich over elke actie die is gegroepeerd per ministeriële bevoegdheid en formuleert deze Raad zijn aanbevelingen in dezelfde volgorde.

De **Raad** is echter van mening dat de tussentijdse evaluatie niet enkel maar een analyse moet zijn per bevoegdheid en per actie, maar ook een algemene analyse moet bevatten teneinde te beschikken over een globale evaluatie van het plan.

Bijgevolg bevat dit verslag zowel algemene als specifieke beschouwingen.

2. Algemene beschouwingen

2.1 Plan en tussentijds overzicht

De **Brusselse Raad voor Gelijkheid tussen Vrouwen en Mannen** is verheugd over de toezegging van de regering om het Brussels plan ter bestrijding van geweld tegen vrouwen op een participatieve en democratische manier uit te voeren.

De **RGVM** wijst erop dat hij in zijn verslag inzake de impact van covid-19 op de ongelijkheid tussen vrouwen en mannen¹ heeft onderstreept dat het belangrijk is om een sterk, globaal, transversaal en intersectioneel genderbeleid te ontwikkelen. De **RGVM** onderstreept bijgevolg de kwaliteit van het door de regering geleverde werk. Het plan omvat namelijk alle acties in een gestructureerd plan dat alle gewestelijke bevoegdheden bestrijkt. Het tussentijds overzicht van het plan maakt het ook mogelijk elke actie te koppelen aan de personen die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering ervan in de kabinetten en/of administraties.

De **RGVM** stelt echter vast dat de evaluatie van het plan, voorgesteld in de vorm van een lijst van acties per ministeriële bevoegdheid, gekoppeld aan indicatoren van de uitgevoerde middelen, niet toelaat te bepalen welke de gewestelijke en geïntegreerde politieke visie is op de bestrijding van geweld. Om de leesbaarheid van het plan te bevorderen zou het passender zijn te voorzien in een structuur voor evaluatie van het plan waarbij de acties van de verschillende ministers worden samengebracht rond

¹

http://www.adviesraad-gelijke-kansen.irisnet.be/wp-content/uploads/2021/04/RAAD-GELIJK.V-M-NL-RAPPORT - COVID_2021_DEFDEF.pdf P.60 aanbeveling 1

de 4 pijlers, i.e. preventie, bescherming, vervolging en gecoördineerd beleid. Ze zou, voor elke pijler, de beleidsprioriteiten van de regering moeten omvatten alsook de globale resultaatsindicatoren (beoogde doelstellingen *versus* bereikte doelstellingen), en dus niet enkel de middelen, die de regering zichzelf heeft toegewezen, alsook de begrotingsindicatoren (beoogde begroting, bestede begroting) en, tot slot, de lijst van de geplande acties (die zelfs als bijlage zou kunnen worden toegevoegd).

Het ontbreken van een dergelijke structuur - die elders op ruime schaal wordt toegepast - maakt het bijgevolg niet mogelijk de evaluatie van het plan te vergelijken met de plannen van andere entiteiten of andere landen en evenmin om het gewestelijk beleid voor de bestrijding van geweld over de tijd te monitoren. Op die manier blijven ook hele delen van bevoegdheden in het kader van de bestrijding van geweld onderbelicht, inzonderheid op het vlak van gezondheid en wat betreft de strijd voor de financiële onafhankelijkheid van vrouwen. In ons advies van 29 juni 2020 met betrekking tot het plan benadrukten we al dat armoede aanleiding geeft tot seksistisch en seksueel geweld en bijdraagt tot de versterking ervan. Het lijkt ons dan ook een illusie om geweld tegen vrouwen te willen bestrijden zonder tegelijk te strijden voor de economische en financiële autonomie van vrouwen en tegen sociale ongelijkheid in het algemeen. In dit verband zijn we van mening dat het werkgelegenheidsbeleid, maar ook de uitdagingen op het vlak van de kwaliteit en de toegankelijkheid van openbare en collectieve diensten, inzonderheid de kinderopvang, niet voldoende zijn ontwikkeld. We weten dat de armoedesituatie in het Brussels Gewest in veel opzichten specifiek is (eenoudergezinnen, sociaal-ruimtelijke ongelijkheden ...). Met minder economische en financiële autonomie hebben vrouwen minder middelen om zich te verzetten tegen daders in hun privé- of beroepsleven. Over het algemeen weten die daders dat maar al te goed. Daarom benadrukken we het belang van een gecoördineerd plan, dat niet ophoudt op het niveau van de gewestelijke bevoegdheden.

Meer bepaald is er geen aandacht voor de bestrijding van geweld in het medisch parcours noch voor ongelijkheid in de zorg. Er is echter nog steeds sprake van seksisme, of het nu gaat om geweld in de verloskunde of in de zorgtrajecten.

Evenzo worden bepaalde bevolkingsgroepen vergeten of krijgen ze niet veel aandacht, zoals jonge vrouwen, oudere vrouwen, werkneemsters in onzeker dienstverband en migrantenvrouwen.

Tot slot laat de huidige voorstelling niet toe bepaalde sectoren, zoals onderwijs en vorming, die op globale wijze zouden moeten worden benaderd, in de vorm van een *continuüm* vanaf de kleuterschool tot en met het voortgezet onderwijs, op globale wijze te benaderen.

De **Raad** betreurt het gebrek aan inclusief schrijven bij de opmaak van het plan en vraagt om de tekst te herlezen bij de opmaak van de verslagen. Hij stelt voor om de beginselen van inclusief schrijven toe te passen voor alle indicatoren en beschrijvingen van feitelijke toestand.

In zijn advies van 29 juni 2020² vestigde de **RGVM** met name de aandacht op de omvang van de geweldproblematiek en herinnerde hij eraan dat het van belang is dat elke actie naar behoren wordt begroot of dat de begroting wordt aangepast ter gelegenheid van de tussentijdse evaluatie. De **RGVM** meende ook dat sommige acties onvoldoende waren begroot. De **Raad** stelt vast dat hij geen reacties heeft ontvangen wat betreft zijn verzoeken om budgettaire verduidelijking. Bovendien en gelet op de

² [02/07/2020 – Brussels plan ter bestrijding van geweld tegen vrouwen | Raad voor Gelijkheid tussen Vrouwen en Mannen \(irisnet.be\)](https://irisnet.be/02/07/2020-Brussels-plan-ter-bestrijding-van-geweld-tegen-vrouwen-Raad-voor-Gelijkheid-tussen-Vrouwen-en-Mannen).

omvang van de uitdagingen onderstreept de **Raad** het belang en de noodzaak om extra budget toe te kennen voor bijkomende acties na afloop van deze tussentijdse evaluatie.

De **RGVM** stelt ook vast dat er voor bepaalde acties een gebrek aan feedback is wat betreft de indicatoren in de tabel. Vanuit de invalshoek van de methodologie betreurt de **Raad** dat de beleidsdoelstellingen niet zijn omgezet in operationele doelstellingen. Zo vermelden de indicatoren bijvoorbeeld het aantal gegeven opleidingen, maar niet het aantal deelnemers dat over de periode van vier jaar van dit eerste plan moet worden bereikt. Daardoor is het zeer moeilijk om uit te maken of de actie al dan niet heeft toegelaten het doel te bereiken.

De **Raad** stelt ook vast dat bepaalde bevoegdheden actiever zijn dan andere in verband met het thema.

Daar het - tot slot - gaat om een eerste oefening, een eerste plan en vooral een eerste gelegenheid voor de kabinetten en besturen om op transversale wijze rond dit thema te werken, door werktijd en budget ter beschikking te stellen voor een bevoegdheid die strikt genomen niet onder het toezicht van deze of gene minister valt, looft de **RGVM** inzonderheid deze radicale wijziging in de manier van werken en, bijgevolg, het belangrijke werk dat de verschillende kabinetten hebben verricht.

2.2 Gendergegevens

De **RGVM** vermeldde in zijn verslag over de gevolgen van covid-19 voor vrouwen³ dat, ondanks de weinige beschikbare genderindicatoren, toch bleek dat de crisis een grotere impact had op Brusselse vrouwen dan op Brusselse mannen. De **Raad** stelde er immers vast dat 100% van het seksueel geweld dat werd gemeld⁴ aan de Brusselse autoriteiten tijdens de eerste golf van de crisis, werd gepleegd door mannen. De **RGVM** onderstreept dan ook hoe belangrijk het is te beschikken over gendergegevens voor alle acties van het plan en dat het zonder dergelijke gegevens moeilijk is om een concrete strategie van *gendermainstreaming* te ontwikkelen alsook de vooruitgang te monitoren op het vlak van gelijke kansen en vermindering van geweld tegen vrouwen.

De **RGVM** onderstreept ook dat het verzamelen van gendergegevens tot de institutionele opdrachten van het IGVM behoort en is opgenomen in de wet inzake *gendermainstreaming* en wijst erop dat het beleid van bestrijding van geweld tegen vrouwen deel uitmaakt van het beleid inzake *gendermainstreaming*.

De **RGVM** vraagt dus om voor elke actie van het plan stelselmatig na te denken over de beschikbare gegevens en de te verzamelen gegevens, zoals dit wordt opgelegd door het Verdrag van Istanbul van de Raad van Europa.

2.3 Geweld tegen specifieke doelgroepen

De **Raad** wijst erop dat het woord "jongeren" eenmaal voorkomt in het plan, i.e. op pagina 111 in het kader van de voorstelling van actie 39 betreffende de toegang voor vrouwen tot verplaatsingen met

³ http://www.adviesraad-gelijke-kansen.irisnet.be/wp-content/uploads/2021/04/RAAD-GELIJK.V-M-NL-RAPPORT - COVID 2021_DEFDEF.pdf

⁴ Federale politie, Politiecriminele criminaliteitsstatistiek, *Op. cit. Op te merken valt dat* hoewel de steekproef van gemelde gevallen eerder klein is, dit niet belet dat dit cijfer het meest alarmerend is omdat het constant is ongeacht de setting waarin het seksueel geweld werd gepleegd (persoonlijke levenssfeer, openbaar, binnen/buiten het koppel enzovoort).

de fiets. Verder stellen we vast dat enkele belangrijke acties zoals de acties 18 en 20 betreffende de campagnes van bewustmaking voor seksisme en intimidatie, meer bepaald in de openbare ruimte, het vervoer en het nachtleven, rekening houden met jongeren als doelgroep.

De recente bewegingen van jonge Brusselse vrouwen om het geweld aan te klagen waarvan ze het slachtoffer zijn, zowel binnen de schoolomgeving, de openbare ruimte, het openbaar vervoer als het nachtleven (meer bepaald in het kader van het recente fenomeen "balance ton bar"), tonen aan hoe belangrijk het is rekening te houden met jongeren wanneer er wordt nagedacht over geweld.

Bovendien blijkt uit de enquête die het Forum des Jeunes in de zomer van 2020 heeft gevoerd bij jongeren van 16 tot 30 jaar in de Federatie Wallonië-Brussel, dat twee jonge vrouwen op drie al het slachtoffer zijn geweest van een geweldsituatie. Volgens een enquête van Amnesty International België in maart 2020 is één derde van de jongeren van mening dat het normaal is aan te dringen om seks te hebben.

Om al deze redenen wijst de **RGVM** erop dat het van essentieel belang is om ook een "jongerenbril" op te zetten bij de uitwerking van alle acties van het plan. We komen daar inzonderheid op terug bij de acties 3, 5, 8, 18, 19 en 43.

De **RGVM** vestigt ook de aandacht op het werk dat in de centra voor gezinsplanning wordt geleverd rond verliefdheid en geweld, maar stelt vast dat er geen enkele recente studie bestaat met betrekking tot partnergeweld bij jongeren. Nochtans weten we dat het eerste geweld al kan opduiken in de eerste liefdesrelaties.

Evenzo en nog steeds in verband met jongeren maar ook met volwassenen wijst de **Raad** op het ontbreken van werk rond mannelijkheid in verband met gendergerelateerd geweld. De Raad onderstreept dat het Centre de Prévention des Violences Conjugales et Familiales (CPVCF, centrum voor preventie van echtelijk geweld en geweld binnen het gezin) en Plan International België in dit kader ook belangrijke bronnen zijn.

Tot slot heeft het plan weinig aandacht voor bijzonder kwetsbare doelgroepen, zoals vrouwen uit de migratie, huishoudhulpverleners, vrouwen die zorgen voor hulpbehoevende ouderen, bejaarde vrouwen enzovoort. In dit verband beveelt de **RGVM** een stelselmatige intersectionele visie aan.

2.4 Werkgelegenheid en opleiding

De **Raad** verheugt zich erover dat vele acties betrekking hebben op het vormingsbeleid. Hij betreurt echter dat er geen doelstellingen zijn vastgesteld op het vlak van deelnamepercentages. We onderstrepen inzonderheid het belang van de actieve promotie van opleidingen voor staffuncties (managers, vertrouwenspersonen, preventiediensten ...), meer bepaald in het openbaar ambt en in sectoren die in grote mate worden gesubsidieerd en idealiter voor het voltallige personeel.

De preventieadviseurs en vertrouwenspersonen moeten worden opgeleid met betrekking tot deze vormen van geweld alsook in het herkennen en bestraffen ervan. De erkende organen (o.a. ABBET) voor de opleiding van deze personen binnen de ondernemingen moeten zelf de nodige garanties bieden dat ze dit onderwerp beheersen. De waardige behandeling van elke werkne(e)m(st)er is essentieel voor de psychologische veiligheid en mentale gezondheid. In een tijd waarin de explosieve

toename van professionele burn-out - waarvan vrouwen tweemaal zo vaak het slachtoffer zijn - wordt aangepakt, is het van essentieel belang om seksistisch en seksueel geweld op dezelfde manier aan te pakken als de preventie van arbeidsongevallen.

De **RGVM** beveelt aan om nauwer te gaan samenwerken met de FWB voor alles wat met kinderopvang te maken heeft. Het Gewest heeft een hefboom met de oprichting van openbare kinderdagverblijven. Niettemin moet het aanbod van plaatsen in de non-profitsector nog verder worden ondersteund en ontwikkeld.

2.5 Wettelijk kader

De **RGVM** wijst op het ontbreken van een analyse van het rechtsvacuüm om seksistisch en seksueel geweld te bestrijden. Hij wijst erop dat, hoewel het om een federale bevoegdheid gaat, het rechtskader aangeeft welke de waarden van een samenleving zijn en welk gedrag verboden is. Het maakt een globale lezing van het probleem mogelijk om de verwevenheid van bepaalde acties te verzekeren.

In het kader van de bekrachtiging van het IAO-verdrag nr. 190 – geweld en pesten op het werk – zou het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de eis moeten ondersteunen voor een actualisering van het juridisch arsenaal tegen geweld op het werk. Op nationaal vlak zou het Gewest een drijvende kracht kunnen zijn voor de uitvoering van het Verdrag van Istanbul en de voltooiing van de bekrachtiging van het IAO-verdrag nr. 190. Deze vraag was al gesteld in het advies van 29 juni 2020 van de RGVM⁵.

De wet betreffende het welzijn op het werk is meer dan 25 jaar oud (1996) en moet worden herzien en aangevuld om te beantwoorden aan de nieuwe verwachtingen van de burgers. Wat 25 jaar geleden nog werd aanvaard, wordt vandaag niet langer aanvaard en mag ook niet meer worden aanvaard. De wet moet duidelijk alle vormen van seksistisch en seksueel geweld vermelden, niet alleen seksuele intimidatie. Tevens moet de wet het begrip "seksuele intimidatie door de omgeving" introduceren, wanneer de hele organisatie (of bepaalde teams) er praktijken op na houdt (houden) die afbreuk doen aan de waardigheid van vrouwen.

De wet van 2014 tegen "gewoon seksisme" geldt voor alle openbare ruimten, met inbegrip van sociale netwerken, en kan op het werk worden gemobiliseerd, maar alleen als de feiten openbaar zijn. Deze mogelijkheid om de wet in te roepen voor feiten van seksisme op het werk is zeer weinig bekend en verdient dat er meer over wordt gecommuniceerd. Alle vormen van seksisme en seksueel geweld moeten worden opgenomen in de Codex over het welzijn op het werk, zodat ze duidelijk kunnen worden geïdentificeerd door de onderneming of door de rechter en dienovereenkomstig bestraft. De Codex over het welzijn op het werk moet de ondernemingen begeleiden in de richting van een beleid van nultolerantie. De **Raad** dringt aan op het belang van de actieve bevordering van een beleid van nultolerantie ten aanzien van geweld in de onderneming *via* de ontwikkeling van duidelijke en toegankelijke procedures die bij alle personeelsleden bekend zijn. Dit streven moet het voorwerp zijn van diagnose, begeleiding en evaluatie.

⁵ [02/07/2020 – Brussels plan ter bestrijding van geweld tegen vrouwen | Raad voor gelijkheid tussen vrouwen en mannen \(irisnet.be\) P.6.](#)

De **Raad** wijst erop dat er volgens de Association européenne contre les Violences faites aux Femmes au Travail (AVFT, Europese vereniging tegen geweld tegen vrouwen op het werk) wordt vastgesteld dat in 95% van de gevallen die haar worden gemeld, de vrouwen die de feiten aan de kaak hebben gesteld, nadien hun baan hebben verloren, hetzij omdat zij ontslagen werden, hetzij omdat zij ontslag moesten nemen omdat het werkklimaat te vijandig was geworden⁶.

Tevens valt op te merken dat er in het nieuwe seksueel strafrecht dat op federaal niveau is aangenomen, wordt voorzien in een evaluatie van de in de Kamer aangenomen maatregelen na verloop van één jaar. Gelet op de plannen die in andere entiteiten zijn vastgesteld en de maatregelen die er zijn genomen, zullen er gevolgen zijn op gemeentelijk niveau en bijgevolg zou het passen om feedback te kunnen geven en de gefedereerde entiteiten te betrekken bij de evaluatie van deze maatregelen. Hij verwijst ook naar het advies dat de CWEHF⁷ op 23 februari 20228 heeft verleend over de hervorming van het seksueel strafrecht.

Tot slot stelt de **Raad** ook vast dat geweld tegen sekswerkers nauwelijks aan bod komt en vereist hij dat daarmee rekening wordt gehouden in het plan. Volgens de **RGVM** is prostitutie een vorm van geweld en draagt ze bij tot de verkrachtingscultuur.

De **Raad** verbaast zich er dan ook over dat er niets wordt gezegd over de wortels van geweld tegen vrouwen: prostitutie en meer bepaald pooiers en klanten van prostituees, inzonderheid op het vlak van hun veiligheid en bescherming⁸.

De **Raad** wijst op het probleem van vrouwen die tot een gevangenisstraf worden veroordeeld omdat ze zich tegen geweld hebben verdedigd. Hij beveelt aan dat het Gewest zou kunnen deelnemen aan de denkoefening betreffende de hervorming van het Belgisch rechtstelsel door te steunen op het "principe van uitgestelde zelfverdediging" dat in het Canadese recht van toepassing is⁹.

2.6 Interdepartementale Coördinatiegroep (ICG)

De **Raad** wijst erop dat gelijkheid van vrouwen en mannen een transversaal thema is voor alle beleidsdomeinen. Er bestaan in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest verschillende plannen en beleidsmaatregelen om ongelijkheden te bestrijden, en overall in het BHG zijn evaluaties van deze plannen en beleidsmaatregelen te vinden.

De **RGVM** beveelt de regering aan om een interdepartementale coördinatiegroep (ICG) op te richten, naar het voorbeeld van wat er in Wallonië bestaat, om alle beleidsmaatregelen van strijd voor de gelijkheid van vrouwen en mannen te evalueren. Deze ICG zou bestaan uit vertegenwoordig(st)ers van de ministers die belast zijn met de verschillende gewestelijke bevoegdheden en/of van de besturen; de RGVM zou er zetelen als lid met stemrecht. Dit voorstel zou toelaten het werk van evaluatie dat op verspreide wijze in het BHG wordt verricht gemeenschappelijk te maken en te centraliseren en garanties te bieden voor een beleid van *gendermainstreaming* voor alle beleidsacties die een impact

⁶ AVFT, "Les conséquences de ces violences sexuelles et sexistes", <https://www.avft.org/2006/03/06/les-consequences-de-ces-violences-sexuelles-et-sexistes/>.

⁷ https://www.cesewallonie.be/sites/default/files/uploads/avis/CWEHF_90_0.pdf.

⁸ <https://www.alias.brussels/fr/actualites/169-avant-premiere-du-film-yser-retour-sur-une-soiree-riche-au-cinema-aventure>

⁹ <https://www.marieclaire.fr/legitime-defense-violences-conjugales,1401389.asp>

(zullen) hebben op de vrouwen en mannen die in Brussel wonen. De **RGVM** huisvest verschillende organisaties (sociale partners, de academische wereld en verenigingen) en deze diversiteit inzake expertise maakt van de Raad een geschikte partner.

3. Bijzondere overwegingen per gewestelijke bevoegdheid

De acties die worden gedragen door mevrouw de staatssecretaris Nawal Ben Hamou, werden voorgesteld aan de **RGVM** op basis van het overzicht dat werd opgesteld door haar kabinet en door het bestuur equal.brussels, waardoor een waardevolle uitwisseling voor de opstelling van het huidige verslag tot stand kwam.

Helaas werden de acties van de andere ministers en staatssecretarissen niet voorgesteld. De **RGVM** heeft via e-mail nadere toelichting gevraagd over sommige van de acties die zij uitvoeren. De vragen en antwoorden in dit verband zijn opgenomen in de bijlage bij dit verslag.

3.1 Acties van mevr. Nawal Ben Hamou, staatssecretaris bevoegd voor Huisvesting en Gelijke Kansen

De **RGVM** dankt het kabinet en de administratie voor de presentatie van het overzicht van de acties die mevrouw de staatssecretaris Nawal Ben Hamou onderneemt en voor de aanvullende informatie die per e-mail is verstrekt om te antwoorden op de bijkomende vragen die de **Raad** heeft gesteld. De **RGVM** looft de kwaliteit van het geleverde werk wat betreft zowel het plan als de presentatie van het overzicht van de acties.

Actie 1: Betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld

VASTSTELLINGEN:

De **RGVM** looft de erkenning door het kabinet Ben Hamou van de expertise van de vzw's die werken rond de verschillende luiken van geweld (geweld tussen partners, pesten op het werk, prostitutie, geweld in de openbare ruimte of in het nachtleven enzovoort).

AANBEVELINGEN:

De **Raad** vestigt de aandacht op de "bedrijfscultuur" die heerst binnen de vzw's die de nadruk leggen op de betrokkenheid en de strijdbaarheid van hun werkne(e)m(st)ers. Hij wijst er echter op dat de verenigingen subsidies ontvangen om hun sociale opdrachten te vervullen, en dus niet altijd voor opdrachten waarbij ze optreden als pleitbezorger. De deelname aan vergaderingen komt dus boven op hun werktijd. De **RGVM**, die de democratische benadering van het kabinet aanmoedigt, heeft echter vragen bij de grenzen daarvan. Hij vraagt om te streven naar een billijk evenwicht bij de verschillende raadplegingen en om de inbreng van de verenigingen in hun hoedanigheid van terreindeskundigen te valoriseren.

De **Raad** onderstreept het belangrijke en kwaliteitsvolle werk van het overlegplatform inzake partnergeweld en geweld binnen het gezin, maar het is volgens de Raad nuttig om inzicht te verwerven in de structuur en de werking ervan. De **Raad** heeft ook vragen bij de samenstelling en de

representativiteit van het platform en bij de manier waarop het overleg wordt georganiseerd. Bovendien betreurt de **RGVM** dat er niet meer dan één vergadering per jaar wordt georganiseerd; hij vraagt ook om te kunnen beschikken over een agenda. Tot besluit vraagt de raad meer duidelijkheid over het algemene kader.

De **RGVM** wijst erop dat hij een vertegenwoordigende groep van de verenigingen omvat die de vragen vanwege de verenigingen over tal van onderwerpen doorgeeft en dat deze organisatie ook zou moeten worden betrokken bij de denkoefening over het algemene kader teneinde samenwerkingsverbanden tot stand te brengen tussen het platform en de Raad.

Tot slot onderstreept de **Raad** het belang van de kans die wordt geboden met de toekomstige campagne die is gepland voor eind 2022 en zich meer bepaald richt tot jongeren.

Tot slot is ook het probleem van geweld in het vervoer en in het nachtleven belangrijk: de Raad stelt voor een beroep te doen op de vzw UFIA die in verband hiermee over waardevolle getuigenissen beschikt.

Actie 2: Ondersteuning van verenigingen van het maatschappelijk middenveld

AANBEVELINGEN:

Volgens de **RGVM** is het positief dat er wordt voorzien in de versterking van de steun voor de verenigingen; de Raad verheugt zich ook over de filosofie van het kabinet om voorrang te geven aan meerjaarlijkse financiering met als doel het voor de verenigingen mogelijk te maken een visie op langere termijn van hun werk te ontwikkelen, waarbij ze open blijven staan voor vernieuwende projectoproepen.

In werkelijkheid stelt hij echter vast dat er in 2022 opnieuw een oproep tot het indienen van projecten is gedaan. Volgens de Raad is een evaluatie van deze projectoproepen noodzakelijk en bijgevolg zouden sommige projecten die goede resultaten boeken, duurzame financiering moeten krijgen.

Hij beveelt ook aan om deze financiering te indexeren zodat de verenigingen hun werkne(e)m(st)ers naar behoren kunnen vergoeden volgens de loonindexering.

Actie 3: Het raadgevend platform over partnergeweld en geweld binnen het gezin activeren

AANBEVELING:

De **RGVM** beveelt aan om de specifieke kenmerken van jongeren als doelgroep op te nemen in deze actie.

Actie 4: Actieve deelname aan de nationale netwerken voor samenwerking inzake de bestrijding van geweld tegen vrouwen

AANBEVELINGEN:

Als gevolg van de institutionele complexiteit is de uitvoering van een plan ter bestrijding van geweld tegen vrouwen soms moeilijk, minder doeltreffend en soms ook duurder. De opleiding van de eerstelijnsdiensten zoals de politie is daarvan een voorbeeld. In verband hiermee onderstreept de **Raad** de positieve aard van de oprichting van de IMC voor de rechten van vrouwen, die het mogelijk

heeft gemaakt structurele samenwerking tot stand te brengen tussen de verschillende bevoegdheidsniveaus. De Raad ondersteunt het idee dat deze samenwerking moet worden bestendigd.

Anderzijds heeft de **RGVM** vragen bij de impact van het NAP op het Brussels plan. Hij beveelt aan om bijzondere aandacht te besteden aan de versterking van de banden tussen beide plannen alsook met het plan van de FWB en het intra-Franstalig plan. De Raad verwijst ook naar de opmerkingen in hoofdstuk 2.1 van dit verslag.

Hij is verheugd over de oprichting van het platform "Task force intra-francophone COVID-Violences" (intra-Franstalige taskforce covid-geweld), waarmee het bewijs wordt geleverd van het reactievermogen van de verschillende entiteiten (deelname aan de organisatie van een gemeenschappelijke campagne) om acties te ondernemen bij wijze van antwoord op de context van geweld dat is verergerd tijdens de gezondheidscrisis.

Actie 9: Een inventaris opstellen van de beschikbare opleidingen

AANBEVELINGEN:

Algemeen verwijst de **RGVM** naar zijn opmerkingen in de "algemene beschouwingen" betreffende de nood aan een *continuüm* op het vlak van vorming en onderricht.

De **Raad** benadrukt dat het belangrijk is dat het kadaster vlot toegankelijk is en wordt verstuurd naar de verschillende actoren die in dit kadaster zijn opgenomen. De **RGVM** adviseert om aan het plan het eerste kadaster toe te voegen van bestaande opleidingen die door instellingen en door het maatschappelijk middenveld worden aangeboden en om dit kadaster jaarlijks bij te werken.

De **RGVM** onderstreept echter dat de creatie van een kadaster een ambitieuze doelstelling is, daar de opleidingen in verband met geweld tegen vrouwen niet alleen een transversaal maar ook een sectoraal thema zijn. Het is dan ook waarschijnlijk dat de sociale partners, als actoren op het vlak van opleiding, evenals sectorale opleidingsfondsen eveneens opleidingen in dit verband zullen aanbieden. De **RGVM** beveelt dus aan om ook contact op te nemen met deze actoren om hen op te nemen in het kadaster van de opleidingen en in de gegevensbank van equal.brussels.¹⁰

De **RGVM** vraagt om ook te voorzien in een bijzonder aandachtspunt "geweld" in de opleidingen en stages die voornamelijk door mannen worden gevolgd. Onder de doelgroepen van deze actie denken we inzonderheid aan de actoren in het domein van preventie en veiligheid maar ook aan de DBDMH.

Zo bestelde staatssecretaris Pascal Smet naar aanleiding van de publicatie van ontstellende getuigenissen van brandweervrouwen op de RTBF een audit in verband met seksisme en verschillende vormen van discriminatie bij de DBDMH. Het verslag van deze audit bestond uit 3 delen: een objectieve voorstelling van de feiten, een juridische analyse en aanbevelingen. Een jaar na de indiening van het verslag hebben de parlementsleden en de ministers blijkbaar nog niet het volledige dossier gekregen, dat nochtans werd geanonimiseerd, in verband met de feiten van seksisme die onder de toepassing van het strafrecht vallen. De Raad dringt aan op de nood aan een globaal proces van verandering en

¹⁰ Er worden meer bepaald opleidingen over dit thema georganiseerd door AMA als werkgeversfederatie en door APEF, FeBI, VIVO als opleidingsfondsen voor de non-profitsector.

de snelle uitvoering van de aanbevelingen van het verslag en de audit. Er zijn bij de DBDMH niet meer dan 10 vrouwen op een totaal van 1.200 brandweerlieden, waarmee Brussel ver achterblijft in vergelijking met de meeste grote westerse steden. Er is dringend nood aan meer gemengde teams, maar pas nadat de ingrijpende veranderingen zijn doorgevoerd die zijn geïdentificeerd door het IGMV, UNIA, JUMP en Moore. De omgeving van wijdverspreid seksisme waarvan sommige brandweervrouwen in de media getuigen, vormt een direct risico voor ieder van hen, zowel fysiek als psychologisch, maar ook een risico voor alle ploegen daar zij niet naar behoren kunnen functioneren door een gebrek aan vertrouwen tussen de teamleden evenals een risico voor de Brusselaars en in het bijzonder voor Brusselse vrouwen wanneer zij het slachtoffer zijn van geweld.

Actie 18: Bewustmakingscampagnes voeren

FASTSTELLINGEN:

De covid-19-crisis heeft een grote impact gehad op de prevalentie van seksueel geweld in Brussel. De **Raad** looft de uitvoering van de gecoördineerde actie van de verschillende actoren en hun teams die zich ten volle hebben ingezet in het kader van deze dringende opdracht in het domein van de volksgezondheid.

De **RGVM** ondersteunt de aanpak van het Brussels Gewest om aan te sluiten bij de internationale campagne "Orange the World" en zo uiting te geven aan zijn engagement in de bestrijding van geweld tegen vrouwen; de Raad hoopt dat dit initiatief navolging zal krijgen op gemeentelijk niveau.

AANBEVELINGEN:

De **Raad** dringt erop aan dat de bewustmakingscampagne rond seksuele intimidatie in de openbare ruimte en seksueel geweld in het nachtleven ook de bewustmaking zou omvatten ten aanzien van personen die in contact komen met het nachtleven, zoals het personeel in cafés en taxichauffeurs, met als doel bondgenoten van hen te maken in de bestrijding van geweld tegen vrouwen.

De Raad onderstreept ook dat het relevant is om de bewustmakingscampagnes voor het grote publiek veeleer te richten op de daders dan op de slachtoffers.

Als gevolg van de mobilisatie rond de beweging "balance ton bar" en de mars waaraan bijna 1.300 personen hebben deelgenomen ter ondersteuning van de slachtoffers van seksueel geweld, betreurt de **Raad** dat er moet worden gewacht tot het maatschappelijk middenveld interpeleert in verband met feiten die eerder al aan de kaak zijn gesteld. De Raad dringt er ook op aan dat de kwestie van slachtofferhulp ook kan worden gestaafd door er ook het gegeven "jongeren" in op te nemen.

Actie 19: Bewustmaking van geweld via genderongelijkheid

AANBEVELINGEN:

De **Raad** stelt voor dat de publicatie ook betrekking zou kunnen hebben op de arbeidswereld die ook een belangrijke rol kan vervullen op het vlak van de preventie van geweld.

De Raad verwijst ook naar het project CEASE, dat verder in dit verslag wordt besproken.

Actie 20: Sensibiliseren tegen seksuele intimidatie op de Brusselse festivals

AANBEVELINGEN:

De bewustmaking moet worden aangepast aan het festivalpubliek, en dus aan jongeren.

De **Raad** onderstreept de urgentie van de actie, nu de zomerfestivals 2022 er aan komen en gelet op de recente beweging "balance ton bar" die het weerkerend fenomeen van seksueel geweld aanklaagt dat zich ook in de festivalwereld voordoet. De Raad benadrukt het belang van het campagneproject onder leiding van de COCOF en de VGC en gericht op de geweldplegers.

Hij looft de relevantie van de organisatie van een opleiding voor het horecapersoneel. Bovendien stelt de **RGVM** voor om in het plan ook een actie op te nemen in verband met de opleiding van personen die betrokken zijn bij de festivalwereld.

Zo zou elk festival duidelijk aangewezen en zichtbare referentiepersonen moeten hebben aan wie slachtoffers of getuigen hulp kunnen vragen. Geweld en intimidatie zijn ruime begrippen die ook het geweld als gevolg van de onvrijwillige inname van verdovende middelen omvatten.

Tot slot verwijst de **Raad** bijvoorbeeld naar het [Plan SACHA - Safe Attitude Contre le Harcèlement et les Agressions](#) als een voorbeeld van goede praktijk.

Actie 21: Terbeschikkingstelling van een communicatiekit voor de gemeentelijke en gewestelijke besturen

AANBEVELINGEN:

De **Raad** onderstreept de kwaliteit van de georganiseerde intersectorale workshops maar betreurt dat de DPO-folder te algemeen is en niet wordt aangepast voor een publiek met meer kennis van zaken en aldus ten goede zou kunnen komen van de begeleiding van de verschillende beroepsbeoefenaars in het domein van geweld binnen het gezin.

De **RGVM** vraagt zich af of deze actie het publiek van de administraties en het eerstelijnspubliek niet te veel door elkaar haalt. Hij stelt voor om deze doelgroepen alsook de doelstellingen van elke doelgroep beter te identificeren.

De **RGVM** wijst erop dat er ook in de ondernemingen kwaliteitsvolle instrumenten bestaan en wijst op de mogelijkheid om die op te nemen in een toegankelijk kadaster.

Actie 22: De besturen sensibiliseren tegen ongewenst seksueel gedrag op het werk

AANBEVELINGEN:

De **Raad** benadrukt dat het belangrijk is dat de Brusselse instellingen met elkaar overleggen om hun beleid van discriminatiebestrijding en bestrijding van geweld op het werk met elkaar te delen. Hij onderstreept de kwaliteit van het werk dat hub.brussels en Actiris hebben geleverd en stelt voor om de resultaten van dit werk te gebruiken voor besturen waarvan het werk nog hiaten vertoont.

Naast de gidsen en goede praktijken wijzen we op het belang van de verplichtingen inzake preventie zoals bedoeld in de wet van 4 augustus 1996. Deze verplichtingen worden niet altijd voldoende in acht genomen door de besturen. Het is dan ook de taak van het Gewest om deze toepassing te ondersteunen.

Tot slot herinneren we aan de opmerking die werd geformuleerd in de "algemene beschouwingen" met betrekking tot de te bereiken doelstellingen (hoofdstuk 2.1).

Actie 25: Sensibiliseren voor geweld tegen meisjes en vrouwen met een migratieachtergrond: gedwongen huwelijken, genitale verminking bij vrouwen, eerwraak

AANBEVELINGEN:

In het verslag van de **RGVM** over de impact van covid-19 op de ongelijkheden tussen vrouwen en mannen in Brussel¹¹ stelde de vzw Violences et mariages forcés een stijging vast van het aantal hulpoproepen tussen de eerste en de tweede lockdown (1 oproep bij het begin van de crisis tegenover 8 tijdens de 2de golf van de pandemie)¹². Het thema blijft dus actueel en verdient grote aandacht.

De Raad benadrukt ook dat hij in datzelfde verslag vermeldde dat de gegevens in verband met genitale verminking helaas zeer oud waren en van bijna 10 jaar geleden dateerden (2012): België telde destijds 13.112 vrouwen die een besnijdenis hadden ondergaan en meer dan 4.000 vrouwen die aan dergelijke verminking wisten te ontkomen dankzij de bestaande mechanismen voor de bescherming van vrouwen¹³. De **RGVM** legt bijgevolg de nadruk op de urgentie te kunnen beschikken over geactualiseerde cijfers.

De **Raad** merkt op dat de evaluatie van de code voor melding van gedwongen huwelijken, die het IGVM vorig jaar heeft opgesteld, heeft gewezen op de gebrekkige kennis bij de ambtenaren van de burgerlijke stand van de rondzendbrief COL6/2017 (gemeenschappelijke rondzendbrief van de minister van Justitie en het College van procureurs-generaal betreffende eerdergerelateerd geweld, waartoe ook de gedwongen huwelijken behoren).

De **Raad** verheugt zich over de keuze om te communiceren met jonge meisjes en nodigt uit om dit soort communicatie te herhalen.

Tot slot benadrukt de **Raad** dat geweld tegen vrouwen en meisjes in een migratiecontext ook economisch en institutioneel geweld omvat. Zo worden vrouwen zonder papieren in België gedwongen om in het zwart te werken en zijn ze overgeleverd aan de willekeur van hun werkgever. Ze lopen veel grotere risico's om het slachtoffer te worden van seksistisch en seksueel geweld daar ze geen statuut hebben en bijgevolg verkeren in een situatie van grotere kwetsbaarheid. Hoewel de bevoegdheid inzake verblijfsvergunningen natuurlijk niet bij het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ligt, kan dit Gewest wel maatregelen nemen om toegang te bieden tot de diensten voor preventie, justitie en begeleiding van de slachtoffers van geweld tegen vrouwen, ongeacht of ze al dan niet papieren hebben.

¹¹ [RAAD-GELIJK.V-M-NL-RAPPORT_COVID_2021_DEFDEF.pdf](http://www.irisnet.be/wp-content/uploads/2021/04/RAAD-GELIJK.V-M-NL-RAPPORT_COVID_2021_DEFDEF.pdf) (irisnet.be)

¹² http://www.adviesraad-gelijke-kansen.irisnet.be/wp-content/uploads/2021/04/RAAD-GELIJK.V-M-NL-RAPPORT_COVID_2021_DEFDEF.pdf

¹³ IBZ-Veiligheid en Preventie, "Eerdergerelateerd geweld" <https://www.besafe.be/nl/veiligheidsthemas/geweld/eerdergerelateerd-geweld>

Actie 41: Meertalige informatie over klachten over geweld tegen vrouwen

AANBEVELINGEN:

De **RGVM** wijst op het belang van deze actie die de toegang tot informatie mogelijk zal maken zonder discriminatie voor een zo groot mogelijk aantal vrouwen die slachtoffer zijn van geweld. De Raad dringt aan op het belang van een gelijke behandeling ten aanzien van personen uit niet-EU-landen door erop toe te zien dat er geen sprake is van verschillende integratie naargelang hun land van herkomst.

De **RGVM** stelt voor om inzonderheid samen te werken met groepen van migrantenvrouwen of vrouwen zonder papieren, om brochures samen te stellen die zo goed mogelijk op deze doelgroep zijn afgestemd. De Raad vestigt de aandacht op het feit dat deze samenwerking op gestructureerde en bezoldigde wijze moet verlopen. Tot slot kan de samenwerking met de groepen ook bevorderlijk zijn voor de verspreiding van de brochures.

De **RGVM** stelt voor contact op te nemen met verenigingen van wie de doelgroep bestaat uit personen met een handicap, meer bepaald om te onderzoeken of het interessant is om de communicatie toegankelijk te maken in gebarentaal.

Actie 42: Evaluatie van de luister- en hulplijnen

AANBEVELINGEN:

De **Raad** legt de nadruk op de sleutelrol die de luister- en hulplijnen hebben vervuld tijdens de covid-19-crisis.

De **Raad** beveelt aan dat de evaluatie inzonderheid de volgende informatie zou kunnen uitsplitsen:

- Het profiel van de bellers (slachtoffer, buur, vriend, familie, jongere enz.),
- Het aantal oproepen,
- De tijd die aan elk gesprek is besteed,
- Het aantal oproepen per dag en per medewerk(st)er, enzovoort.

Bij de evaluatie moet niet alleen worden nagegaan of de vrouwen die het slachtoffer waren van geweld, inderdaad zijn geïnformeerd. Er moet ook kunnen worden nagegaan of de verstrekte informatie relevant en helder is, alsook of de medewerk(st)ers voldoende tijd krijgen om een kwaliteitsvol telefoongesprek te voeren.

Tot slot krijgen we te horen dat telefoonlijnen niet altijd aangepast zijn aan een jongerenpubliek. Jongeren geven de voorkeur aan andere communicatievormen, bijvoorbeeld een chatsessie met personen die gespecialiseerd zijn in luisteren. Er bestaan bepaalde mogelijkheden om te chatten, meer bepaald:

- [Bienvenue sur le tchat Maintenant J'en Parle \(sittool.net\)](#)
- [Tchat – SOS Viol](#)
- [Awel | Awel](#)
- [Nupraatikerover | Chat seksueel geweld, mishandeling, verwaarlozing. Anoniem en gratis](#)
- [1712 +12 jaar > Home](#)

Deze kanalen moeten meer onder de aandacht van jongeren worden gebracht. Ze zouden ook moeten worden beoordeeld volgens dezelfde criteria als hierboven.

Actie 43: Een website creëren in verband met geweld tegen vrouwen

AANBEVELINGEN:

De **RGVM** wijst op het voordeel, in een optiek van rationalisatie, van het overleg tussen de vier entiteiten voor de creatie van deze website en de lancering van de overheidsopdracht alsook op het feit dat het passend zou zijn om dit regelmatig toe te passen voor andere acties. Deze website zou ook kunnen worden gebruikt ter valorisatie van de gecreëerde communicatietools en -kit, het opleidingskadaster enzovoort.

De **Raad** looft het project voor creatie van een website die een aantal opleidingen zou bevatten in verband met de bestrijding van geweld en die ook een geschikte plek zou zijn voor de verspreiding van de bestaande opleidingen. Hij wijst erop dat, terwijl de financiering door verschillende bevoegdheidsniveaus toelaat de kwaliteit ervan te garanderen, het jammer zou zijn dat de informatie over kwaliteitsvolle opleidingen die niet worden gefinancierd verloren gaat. Daarom stelt de Raad voor dat deze informatie zou worden samengebracht bij het IGVM dat deze informatie vervolgens zou kunnen verspreiden. De Raad wijst ook nog op het bestaan van het platform "stop au sexisme.be", waar verschillende tools worden gedeeld om seksisme aan te pakken.

Actie 45: Ondersteuning van het Zorgcentrum na Seksueel Geweld

AANBEVELINGEN:

De **Raad** wijst op de positieve balans van het ZSG waarvan het succes getuigt van de noodzaak van dit centrum alsook van de uitbreiding ervan. De **RGVM** merkt echter op dat hij geen statistieken heeft ontvangen met betrekking tot het aantal bezoekers van het centrum: het centrum heeft zijn deuren geopend in 2017 en zou dus over deze cijfers moeten beschikken alsook over een analyse daarvan¹⁴.

De **RGVM** moedigt ertoe aan om de zichtbaarheid van het centrum te versterken. Hij stelt meer bepaald voor om de bekendheid van het centrum te vergroten bij personen die in aanraking zouden kunnen komen met slachtoffers zoals taxichauffeurs maar ook studenten, jongeren, actoren van het nachtleven enzovoort.

De **Raad** heeft ook waardering voor het toekomstige project van platform dat als doel heeft huiselijk geweld op multidisciplinaire te bestrijden door het eerstelijnswork te ondersteunen (cf. actie 46). Dit platform beantwoordt aan de geest van de intersectorale aanpak door samenwerking mogelijk te maken tussen de politie en het openbaar ministerie, de sociale diensten en de administratie, door te werken aan de verschillende domeinen (huisvesting, financiën, sociaal, psychologisch en fysiek functioneren). De **RGVM** vraagt om samenwerking tot stand te brengen tussen dit platform en het ZSG op het vlak van seksueel geweld in het kader van huiselijk geweld.

¹⁴ [Sinds de oprichting meer dan 1.800 slachtoffers van seksueel geweld in het ZSG van Brussel | Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen \(belgium.be\)](#)

Actie 47: Ontwikkeling van oplossingen voor huisvestingsproblemen via sociale verhuurkantoren (SVK) en verenigingen voor integratie via huisvesting (VIH)

VASTSTELLINGEN:

Zoals vermeld in de algemene beschouwingen, in hoofdstuk 2.1, lijkt het een illusie geweld tegen vrouwen te willen bestrijden zonder ook te strijden voor hun economische en financiële autonomie: in dit opzicht is de bestrijding van de huisvestingscrisis van essentieel belang. Deze situatie maakt vrouwen die de grootste moeilijkheden ondervinden wat betreft de toegang tot huisvesting – meer bepaald eenoudergezinnen, oudere vrouwen, alleenstaanden - en vrouwen die het slachtoffer zijn van geweld kwetsbaar.

AANBEVELINGEN:

De **Raad** beveelt daarom aan om meer aandacht te besteden aan de toenemende kwetsbaarheid van vrouwen op het vlak van huisvesting. In het besef dat deze actie geen betrekking heeft op sociale woningen wijst de **Raad** er toch op dat het belangrijk is dit type huisvesting te blijven ontwikkelen. Het aantal sociale woningen blijft globaal gezien veel te laag (meer dan 50.000 personen staan op een wachtlijst) en het aantal woningen dat via afwijking 36 toegankelijk wordt gemaakt voor vrouwen die het slachtoffer zijn van geweld volstaat niet. Elk geïnteresseerd opvangtehuis moet een overeenkomst aangaan met ten minste een van de Brusselse openbare huisvestingsmaatschappijen; vervolgens zijn deze maatschappijen gehouden om 3% van de toewijzingen (op basis van het voorgaande jaar, i.e. 1 tot 3 woningen) voor te behouden voor gezinnen die worden opgevangen in een opvangtehuis voor vrouwen die het slachtoffer zijn van geweld. Er is dus een beperking wat betreft het aantal terwijl de vraag steeds groter wordt. Om die reden stelt de **RGVM** voor om het percentage toewijzingen te verhogen.

Bovendien beveelt de **Raad** aan om rekening te houden met het ontwerp en de inrichting van sociale woningen, meer bepaald door te voorzien in collectieve ruimten: gemeenschappelijke keuken, gemeenschappelijke eetkamer, speel- en vergaderruimte, terras / moestuin of serre op het dak, wasplaats, bijkomend vertrek zonder vastomlijnde bestemming. De ontvangst- en verdeelruimtes, van de inkomhal tot de overloop op de verdieping, die vaak krap zijn, kunnen ook worden ingericht als plaatsen om te zitten en elkaar te ontmoeten. De creatie van gemeenschappelijke plekken maakt het mogelijk te ontsnappen aan opsluiting in de woning en de meest kwetsbare vrouwen te beschermen tegen geweld (we moeten niet vergeten dat vrouwen vooral het slachtoffer zijn van geweld in de huiselijke sfeer). Zien en gezien worden draagt inderdaad bij tot het gevoel van veiligheid. De uitbreiding van de gemeenschappelijke ruimten draagt ook bij tot de totstandkoming van een solidaire gemeenschap die beter in staat is geweldsituaties te voorkomen of tegen te gaan.

Wat betreft de SVK en de VIH onderstreept de **RGVM** bovendien de gelegenheid om een kadaster aan te leggen van de SVK die in hun regel inzake toewijzing rekening houden met de genderproblematiek, inzonderheid voor vrouwen die het slachtoffer zijn van geweld en voor eenoudergezinnen, alsook om te beschikken over cijfermateriaal dat toelaat te evalueren of er aan de behoeften wordt tegemoetgekomen.

De **RGVM** stelt voor om in het kader van de financiering van de VIH te voorzien in een deel "personeelskosten", met dekking volgens een barema (naar het voorbeeld van Maribel), en een deel "werkingskosten". Een dergelijke subsidie zou ertoe bijdragen dat er geen keuze moet worden

gemaakt tussen personeel en materieel wat betreft de transitwoningen. Momenteel gebeurt dit voor een deel op basis van de eigen middelen van de verenigingen die actief zijn in de VIH.

De huurkosten bij een SVK zijn een belangrijk obstakel wat betreft de bijstand voor slachtoffers van geweld. Voor een vrouw die de echtelijke woning wil verlaten, is het moeilijk om toegang te krijgen tot een SVK. Ze moet over de financiële middelen beschikken om een huurwaarborg en een eerste huur te betalen en moet zien te overleven in afwachting van een beslissing van het OCMW van de gemeente waar ze aankomt. De **RGVM** onderstreept dat de huur bij een SVK hoger blijft dan in een opvangtehuis. Vrouwen die in een opvangtehuis verblijven, betalen immers maximaal een derde van hun inkomen exclusief uitkeringen en onderhoudsgeld. Daarom stelt de RGVM voor om te onderzoeken of de huur bij een SVK kan worden verminderd wanneer het om een transitwoning gaat. De tussenkomst in de vermindering van de huurprijzen zou door het Gewest kunnen worden geleverd. Het partnerschap voor de opvang van slachtoffers van geweld in transitwoningen moet blijven bestaan tussen een huisvestingsdienst en een specifieke sociale dienst. Het Woningfonds schiet de huurwaarborgen voor transitwoningen niet voor.

Wat betreft de VIH vernemen we dat er in 2021 ca. 11 gezinnen konden worden geholpen. De **Raad** vraagt om te onderzoeken of er bijkomende steun kan worden geboden aan de VIH met als doel een aanbod inzake huisvesting te ontwikkelen voor de meest kwetsbare vrouwen. Het gaat om kwaliteitsvolle diensten die begeleiding bieden die aangepast is aan dit publiek.

De Raad wijst er ook op dat de financiering voor de VIH moet worden geïndexeerd om tegemoet te komen aan de 4de overschrijding van de spilindex wat betreft de lonen van het personeel. De indexering met slechts 4% tussen 2018 en 2022 laat niet toe gelijke tred te houden met de inflatie die momenteel wordt verwacht voor 2022 (7,4%).

Op het vlak van administratieve vereenvoudiging vraagt de **RGVM** zich af of de vernieuwing van de erkenning van de VIH niet zou kunnen worden vereenvoudigd met als doel de erkenningsperiode te verlengen.

Actie 48: De methode van de glijdende huurovereenkomst bevorderen

VASTSTELLINGEN:

De **Raad** wijst erop dat het aantal dakloze vrouwen in de nood- of opvangcentra is toegenomen en dat de meeste vrouwen in deze centra vergezeld zijn van een of meerdere kinderen. De **RGVM** onderstreept ook dat het aantal dakloze vrouwen tussen 2018 en 2020 in totaal is gestegen met 17,7% (van 943 naar 1.110). De Raad verheugt zich bijgevolg over de bevordering van de glijdende huurovereenkomst die als doel heeft aan personen in een kwetsbare situatie (laag inkomen, dakloos of slecht gehuisvest) rechtstreeks en op duurzame wijze toegang te bieden tot een fatsoenlijke woning, i.e. een woning die een definitieve woning kan worden na een overgangsfase waarin de bewoner leert om op autonome wijze in te staan voor het beheer, waarbij tegelijk wordt voorzien in huurbegleiding om de nodige geruistelling te bieden aan de eigenaars.

AANBEVELINGEN:

Daar de promotiecampagne in 2019 heeft plaatsgevonden, vraagt de **RGVM** zich af wat de resultaten zijn van deze communicatie, daar de Raad geen cijfers heeft gekregen bij wijze van feedback:

- Aantal glijdende huurovereenkomsten per jaar?
- Aantal bestemd voor vrouwen?
- Enzovoort.

De **RGVM** vraagt om aandacht te hebben voor de gendergegevens in het kader van de evaluatie die momenteel wordt gemaakt.

Actie 49: Oprichting van een opvangcentrum voor vrouwen die slachtoffer zijn van geweld, met of zonder kinderen

VASTSTELLINGEN:

De **RGVM** looft de geest van overleg van het kabinet van mevrouw de staatssecretaris Nawal Ben Hamou met de GGC en het kabinet van minister Alain Maron, waardoor het project kon worden geoperationaliseerd.

De **Raad** heeft ook waardering voor de steun van het kabinet van mevrouw de staatssecretaris Nawal Ben Hamou en mevrouw de minister Barbara Trachte bij het onderzoek door de vereniging AMA naar de impact van de crisis op de slachtoffers van partnergeweld en geweld binnen het gezin; dit onderzoek zal toelaten een stand van zaken op te maken wat betreft de getroffen maatregelen in de sector van de daklozensteun, door het woord te geven aan de medewerk(st)ers van de diensten en door de slachtoffers die bereid zullen zijn te getuigen te ondervragen.

AANBEVELINGEN:

De **RGVM** beveelt aan om verder na te denken, door in samenwerking met AMA een onderzoek te voeren, over de noden op het vlak van opvang en huisvesting van dit publiek in Brussel: wat is er nodig? Meer opvanghuizen voor mannen of vrouwen, alleen of met kinderen, van welke omvang, voor welk educatief project enzovoort? Er bestaat immers geen analyse over de stand van de vraag en het aanbod in Brussel. Om een duidelijker beeld te krijgen en inzicht te verwerven in het ontwikkelingspotentieel van de diensten, lijkt dit onderzoek van cruciaal belang te zijn.

Actie 50: Een waarschuwingssysteem via de apotheken uitwerken

VASTSTELLINGEN:

De **Raad** heeft waardering voor de nauwe samenwerking met de Apothekersvereniging van Brussel (UPB-AVB). We hebben immers vernomen dat het kabinet en de UPB-AVB regelmatig zijn samengekomen om samen na te denken over wat de beste oplossing zou zijn voor de bewustmaking en ondersteuning van de slachtoffers van partnergeweld. Iedereen kan gratis en zonder afspraak terecht bij een apotheker in zijn of haar buurt: er is dus wel degelijk belangstelling om nauw samen te werken met deze eerstelijnsactoren.

AANBEVELINGEN:

De **RGVM** moedigt aan om de besprekingen met de UPB-AVB voort te zetten om de meest geschikte oplossing te vinden voor de slachtoffers van geweld. Het blijkt namelijk dat bepaalde hindernissen nog moeten worden overwonnen: de vrees van de apotheker om betrokken te worden bij een politieonderzoek of een gerechtelijke procedure, de vrees om te worden geconfronteerd met de stalker, de beperking van de gratis dienstverlening ten opzichte van de gebruikelijke handelsactiviteit van de apotheker enzovoort.

De Raad stelt voor kennis te nemen van het proefproject "CaVaSa" in Vlaanderen, in samenwerking met het VAN (Vlaams Apothekersnetwerk – waarbij de AVB is aangesloten) en het CAW.

Tot slot ontwikkelen andere actoren, zoals medische huizen en dokterspraktijken, ook bevoorrechte en vertrouwensvolle contacten met hun patiënten en moeten zij door dit thema worden gemobiliseerd. Een partnerschap tussen apothekers en deze actoren zou kunnen worden ontwikkeld of versterkt.

Actie 51: Het pooierschap ten aanzien van tienermeisjes bestrijden

AANBEVELINGEN:

De **RGVM** stelt voor om deze actie te richten op de bewustmaking bij jongeren, inzonderheid in de scholen en bij de diensten voor jeugdbijstand, de CLB's enzovoort; de Raad vraagt zich af of er voldoende professionele actoren zijn met betrekking tot dit thema en stelt voor om die actoren te identificeren en te inventariseren.

Tot slot is vroegtijdige schooluitval een van de elementen die ertoe kan bijdragen dat meisjes in een dergelijke situatie belanden. De **Raad** stelt voor om de bewustmaking te integreren bij de verenigingen die strijden tegen schoolmoeheid.

Actie 52: Oprichting van een specifieke opvangcel voor geweld binnen het gezin en seksueel geweld in de commissariaten van de Brusselse politiezones

AANBEVELINGEN:

De **RGVM** is enthousiast over de voortgang die met deze actie is geboekt. Hij onderstreept het specifieke karakter van de opvang in verband met geweld binnen het gezin en de cruciale rol van de eerstelijnsbegeleiding. Hij adviseert ook om oog te hebben voor de opvang en de opleiding betreffende de problematiek die verband houdt met gedwongen huwelijken, eerwraak en geweld in een migratiecontext. Het gaat om specifieke problemen die in de opleiding moeten worden opgenomen.

De Raad beveelt aan om de specifieke aard van deze opvang op te nemen in de voorafgaande basisopleidingen van de politie. Tevens vraagt hij om garanties te bieden voor de samenhang en de coördinatie van deze opleidingen tussen de zes Brusselse politiezones.

Actie 54: Zorgen voor samenhang tussen de Brusselse actieplannen

AANBEVELINGEN:

De **Raad** onderstreept de relevantie van de integratie van deze Raad binnen het Comité voor gelijke kansen en dringt erop aan dat de mededeling van de agenda het voor de Raad mogelijk zou maken zijn actieve participatie te plannen.

De **Raad** betreurt dat vrouwen met een handicap weinig aandacht hebben gekregen in het kader van het plan noch tijdens de gezondheidscrisis. Hij beveelt aan om de nodige maatregelen te treffen, inzonderheid in de mechanismen voor toegankelijkheid. In verband hiermee wijst de **RGVM** op de relevantie van het inwinnen van het advies van de Brusselse Adviesraad voor Personen met een Handicap die immers beter is geplaatst om de realiteit van mensen met een handicap te beheren.

Actie 55: Oprichting van een werkgroep voor de monitoring van interfederale en internationale aspecten van de strijd tegen geweld

AANBEVELINGEN:

De **RGVM** heeft waardering voor het streven om de Brusselse raad voor de gelijkheid van vrouwen en mannen te integreren als waarnemer en herhaalt zijn vraag inzake de mededeling van de agenda met het oog op de organisatie van zijn actieve deelname.

De **RGVM** heeft vragen bij de impact van het federale NAP op het Brussels plan. Hij beveelt aan om bijzondere aandacht te besteden aan de versterking van de banden tussen beide plannen alsook met het plan van de FWB en het intra-Franstalig plan.

Actie 56: Internationale samenwerking en overleg

AANBEVELINGEN:

De **Raad** verwijst naar de algemene beschouwingen in hoofdstuk 2.1.

3.2 Acties van minister Sven Gatz, bevoegd voor Financiën, Begroting, Openbaar Ambt, de Promotie van Meertaligheid en van het Imago van Brussel

Actie 5: Deelname aan de Europese enquête "Gender-based violence"

AANBEVELINGEN:

De **RGVM** wijst op het belang van deze enquête en benadrukt dat het belangrijk is om zoveel mogelijk gegevens te verzamelen. De **RGVM** is dus verheugd te vernemen (zie vraag gesteld door RGVM, bijlage) dat de communicatie met het oog op de aanwerving van meer vrouwelijke interviewers resultaat heeft opgeleverd.

De **Raad** stelt echter vast dat de aanwervingsprocedure voorziet in de voorafgaande ondertekening van een "non disclosure agreement" (een vertrouwelijkheidsovereenkomst), zelfs nog vóór de betrokkenen informatie krijgen over het werk (meer bepaald wat betreft de werklust, waarvoor het gaat dienen en op wie het betrekking heeft). Er lijkt een gebrek te zijn aan methodologie en zichtbaarheid wat betreft de structuur van het proces. Voor de toekomst onderstreept de **Raad** dat het zinvol is een duidelijke methodologie vast te stellen, des te meer daar de werklust vrij groot lijkt te zijn.

Actie 15: Opleiding van leidinggevend over de impact van geweld op het werk

AANBEVELINGEN:

De **Raad** onderstreept dat het relevant is om deze opleidingen verplicht, permanent en toegankelijk te maken voor alle personeelsleden alsook om een bedrijfscultuur te verankeren. Hij legt de nadruk op de meerwaarde van de interactie met de opleid(st)er en op de beperkingen van e-learning waartoe niet iedereen toegang heeft.

De **RGVM** wijst erop dat er geen doelstelling is wat betreft het aantal leidinggevenden dat moet worden opgeleid en onderstreept het gebrek aan informatie betreffende de feedback van de deelne(e)m(st)ers. Hij vraagt om inlichtingen te verstrekken aan de doelgroepen van de opleidingen en de workshops.

Hij onderstreept dat geweld op het werk, inzonderheid seksueel en seksistisch geweld, het resultaat is van hiërarchische verhoudingen die de weergave zijn van het patriarchaal model van onze samenleving. De meeste leidinggevenden en directeurs zijn immers mannen. Door hun positie kunnen ze druk uitoefenen op hun ondergeschikten, wat een bron van misbruik kan zijn. De **Raad** stelt daarom voor de actie aan te vullen met de vermelding "bewustmaking voor geweld op het werk (waaronder seksuele en seksistische intimidatie)" en de opleiding van leidinggevenden over de impact van geweld op het werk.

De **Raad** vestigt de aandacht op het belang om toe te treden tot het Europees netwerk van ondernemingen die zich inzetten voor de bestrijding van partnergeweld (CEASE). Hij merkt op dat een aantal particuliere en overheidsbedrijven het handvest al hebben ondertekend.

De **Raad** wijst op het belang van de verplichtingen inzake preventie zoals bedoeld in de (federale) wet van 4 augustus 1996, die ook van toepassing is op de overheidssector. Deze verplichtingen worden echter niet naar behoren in acht genomen, ook niet door bepaalde besturen. Het is dan ook de taak van het Gewest om deze toepassing te ondersteunen.

Actie 16: Opleiding van vertrouwenspersonen en maatschappelijk werkers inzake geweld op het werk

AANBEVELINGEN:

Om te beginnen vraagt de **Raad** om duidelijk te bepalen voor wie de opleidingen bestemd zijn: OCMW's, non-profitsector, andere?

Afhankelijk van het publiek en de bedoelde sectoren onderstreept de **RGVM** dat het belangrijk is een beroep te doen op de opleidingsfondsen en de werkgeversvertegenwoordigers in de sector (inzonderheid AMA en Brulocalis) die op diverse manieren steun verlenen aan de permanente opleiding van werknemers, alsook op de vzw ABBET die de opdracht heeft de verenigingen te informeren, te sensibiliseren en te begeleiden in de toepassing van welzijn op het werk.

De **Raad** stelt voor om de kwestie van de opleiding te integreren in de sectorale akkoorden en de deelname aan deze opleidingen sterk aan te moedigen of, ten minste, te bereiken doelstellingen vast te stellen.

De **RGVM** wijst erop dat de diversiteitsplannen die binnen de private ondernemingen van toepassing zijn, kunnen voorzien in de mogelijkheid dat de vertrouwenspersonen inzonderheid door UNIA en het IGVM worden opgeleid. Er zou ook in deze mogelijkheid kunnen worden voorzien in de gewestelijke besturen en de gewestelijke instellingen van openbaar nut.

Actie 23 (Bernard Clerfayt, Sven Gatz): De strijd tegen geweld en seksuele intimidatie op het werk opnemen in de ontwikkeling van de diversiteitsplannen

AANBEVELINGEN:

De **Raad** dringt aan op het belang van de actieve bevordering van een beleid van nultolerantie ten aanzien van geweld in de onderneming. Om dat te kunnen doen, onderstreept de **RGVM** dat het belangrijk is dat elke onderneming een arbeidsreglement heeft dat deel uitmaakt van een diversiteitsplan. Hoewel de instrumenten bestaan, wijst de **RGVM** erop dat hun toepassing in België onvolledig of zelfs onbestaande is. In verband hiermee wijst de Raad op de verantwoordelijkheid van de werkgevers. De **RGVM** meent dat deze verantwoordelijkheid enkel maar gepaard kan gaan met passende begeleiding opdat elke onderneming zich het thema werkelijk eigen zou kunnen maken. De begeleiding door het diversiteitslabel van Actiris vervult een centrale rol. De **Raad** wijst er echter op dat de dimensie van professionele gelijkheid (vrouwen / mannen) niet aanwezig is in het label. Bovendien heeft de begeleiding door Actiris op het vlak van diversiteit (bijna) geen betrekking op seksistisch en seksueel geweld. De **RGVM** stelt voor om dit aspect te integreren en dat de adviseurs (v/m) een voldoende specifieke opleiding zouden kunnen volgen of dat dit deel (in een eerste fase) wordt uitbesteed aan deskundigen.

Bijgevolg is het ook nodig om expertise en een dienst van begeleiding te creëren of te ontwikkelen binnen de representatieve werkgeversorganisaties¹⁵ die hun sector immers het best kennen. Dit bestaat, zij het zonder structurele en duurzame financiering.

De **Raad** benadrukt dat het belangrijk is dat de Brusselse instellingen met elkaar overleggen om hun beleid van discriminatiebestrijding en bestrijding van geweld op het werk met elkaar te delen. Hij onderstreept de kwaliteit van het werk dat hub.brussels en Actiris hebben geleverd en stelt voor dat dit werk ten goede zou komen aan organisaties waarvan het beleid in dit verband nog tekortschiet.

De **RGVM** herinnert aan zijn opmerking in de algemene beschouwingen van het verslag, in hoofdstuk 2.1, betreffende de bekrachtiging van het IAO-verdrag nr. 190.

De **Raad** steunt de geboden kans om een toegankelijke toolbox ter beschikking te stellen en nodigt uit om de gids met goede praktijken openbaar te maken en te promoten om de voordelen ervan te maximaliseren.

¹⁵ Meer bepaald de ondersteuningsdienst van BRUXEO (<https://sodivercity.bruxeo.be/fr/diversit%C3%A9>) et [Diversiteit | UNIZO Brussel](#).

3.3 Acties van minister Elke Van den Brandt, bevoegd voor Mobiliteit, Openbare Werken en Verkeersveiligheid

De **RGVM** looft het werk dat is geleverd in het kader van de bevoegdheden in verband met mobiliteit. Hij stelt vast dat er vele acties zijn gelanceerd en vele stappen zijn gezet. De **RGVM** meent echter dat het nodig is, teneinde het succes van de acties jegens de begunstigden van de MIVB te verzekeren, om dit werk ook te ondernemen op het niveau van het personeel en het beheer van de MIVB zelf. De **RGVM** is er immers van overtuigd dat deze waarden moeten worden gedragen en ondersteund door de onderneming en haar werkne(e)m(st)ers, alvorens de MIVB kan communiceren met en handelen ten aanzien van de gebruikers van het openbaar vervoer. De **RGVM** moedigt daarom aan de doelgroep van de verschillende hierna beschreven acties uit te breiden tot het voltallige management van de MIVB.

Actie 6: Beschikken over betrouwbare kwantitatieve gegevens over seksuele intimidatie in het openbaar vervoer

AANBEVELINGEN:

De **RGVM** herinnert aan zijn opmerking in de algemene beschouwingen, in hoofdstuk 2.2, met betrekking tot "gendergegevens".

De **RGVM** meent dat een hercategorisering van de incidenten een eerste stap is voor de verfijning van de *rapportering* en de analyse en looft daarom het werk van het kabinet. Dit belet niet dat het interessant zou zijn geweest om te beschikken over de resultaten van deze hercategorisering om ze te kunnen opnemen in deze evaluatie.

Zo dat nog niet het geval is, stelt de **RGVM** voor om de enquête betreffende het veiligheidsgevoel jaarlijks te herhalen teneinde te beschikken over een analyse van de evolutie over meerdere jaren. De **RGVM** vraagt zich af of de vragenlijsten het gender van de deelne(e)m(st)ers duidelijk vermelden en of de steekproef van de vrouwen voldoende aanwezig is in de antwoorden. Zo dat niet het geval blijkt te zijn, zou dit een specifiek aandachtspunt moeten zijn in het kader van de volgende enquêtes.

Actie 17: Opleiding van het MIVB-personeel over seksuele intimidatie in het openbaar vervoer

AANBEVELINGEN:

De **RGVM** herhaalt de opmerking die hij eerder al formuleerde. Volgens de Raad is het zeer belangrijk dat de werkne(e)m(st)ers van de MIVB zelf ook de waarden van eerbied en niet-intimidatie ten aanzien van hun collega's bij de MIVB integreren, samen met het feit dat ze de vrouwelijke reizigers op het openbaar vervoer kunnen verdedigen. Daarom moedigt hij aan om interne bewustmakingscampagnes te voeren en stelt hij voor om voort te gaan met de versterking van het diversiteitsplan opdat het de werkne(e)m(st)ers zou sensibiliseren voor het thema van seksuele intimidatie.

De **RGVM** looft het idee om een brochure ter beschikking te stellen van het MIVB-personeel, met vermelding van de plaatsen en verenigingen waar slachtoffers terecht kunnen (actie 38). De verspreiding van deze brochure onder het personeel moet gepaard gaan met de opleiding die in het kader van deze actie wordt genoemd.

Actie 36: De namen van de grote lanen en openbare ruimten vervrouwelijken

AANBEVELINGEN:

Tegenover het argument dat "*straatnamen in de eerste plaats een weerspiegeling zijn van het verleden*", verwijst de Raad naar het feit dat heel wat straten die verwijzen naar plaatsnamen in het verleden werden herdoopt met namen van mannen. De **RGVM** onderstreept daarom dat het belangrijk is om de vervrouwelijking van de namen van grote lanen en openbare plaatsen in de context te plaatsen van de geschiedenis van de personen om grotere zichtbaarheid te verlenen aan de rol van vrouwen in onze samenleving.

Actie 37: Rekening houden met de genderspecifieke aspecten in het vervoersaanbod en het interne beleid van de MIVB

AANBEVELINGEN:

Wat betreft het feit rekening te houden met deze aspecten in het interne beleid van de MIVB, herhaalt de **RGVM** de opmerking die werd geformuleerd in het begin van het hoofdstuk. Volgens de Raad zal een geïntegreerd diversiteits- en genderbeleid in de MIVB het mogelijk maken de doelstelling gemakkelijker te verwezenlijken. Het feit dat het percentage niet volgt, is een aanwijzing van het feit dat het diversiteitsbeleid verder moet worden ondersteund en bevorderd binnen de maatschappij. We zijn ervan overtuigd dat meer vrouwen voor een loopbaan bij de MIVB zullen kiezen als het interne diversiteitsbeleid, dat in de ruime zin ook thema's omvat in verband met vrouwen (zoals de ter beschikking gestelde uitrusting, geweld en pesterijen op het werk), daadwerkelijk binnen de maatschappij wordt toegepast en door de werkne(e)m(st)ers wordt geïntegreerd.

Wat betreft het feit rekening te houden met deze aspecten in het vervoersaanbod meent de **RGVM** dat het cijfer van 32% vrouwelijke gebruikers/testers bemoedigend is maar dat het toch hoger had moeten zijn, daar meer dan 50% van de gebruikers van het openbaar vervoer vrouwen zijn. Volgens dezelfde logica kunnen we er dus van uitgaan dat het MaaS-beleid in de toekomst ook door meer dan 50% van de vrouwen zal worden gebruikt. Hoewel de testfase nog niet is afgerond, vraagt de **RGVM** al om te zoeken naar manieren om een oproep te doen tot nog meer vrouwelijke gebruikers/testers met als doel de behoeften van vrouwen werkelijk te doen samenvallen binnen een enkele mobiliteitsdienst. De **RGVM** vraagt om stelselmatig oog te hebben voor dit aspect in de toekomstige enquêtes en analyses van de MIVB.

Actie 38: Bestrijding van vernederende of discriminerende reclame voor vrouwen en bewustmaking voor de problematiek van seksuele intimidatie via de communicatiekanalen van de MIVB

AANBEVELINGEN:

De **RGVM** stelt voor om vernederende of discriminerende reclame voor vrouwen niet te bestrijden maar eenvoudigweg te verbieden.

De **RGVM** stelt zich vragen bij de manier waarop advertenties worden gekozen en de criteria waarop dergelijke keuzes gebaseerd zijn. Blijkbaar bestaat er binnen de MIVB een handvest voor ethische reclame; uit verschillende recente voorbeelden blijkt echter dat de MIVB al kritiek heeft gekregen op de keuze van haar advertenties. De Raad verzoekt om een evaluatie of analyse van dit handvest te maken, zodat het in de loop van de tijd kan worden aangepast en er rekening kan worden gehouden met verschillende thema's, zoals geweld.

De **RGVM** herhaalt zijn opmerking die hij in het begin van het hoofdstuk heeft geformuleerd. Volgens de Raad zou dezelfde logica ook intern moet worden verspreid en ondersteund bij de werkn(e)m(st)ers, bij het versturen van globale mededelingen of het gebruik van flyers/affiches binnen de teams.

Actie 39: Fietsen toegankelijker maken voor vrouwen

AANBEVELINGEN:

De **RGVM** verbaast zich erover dat de tussentijdse plaatsbeschrijving van de feitelijke toestand niet de informatie bevat over de uitvoering van acties door de verenigingen om vrouwen aan het fietsen te brengen. Bovendien zijn twee van de drie genoemde voorbeelden gesitueerd in de "arme sikkels" van Brussel, in verband waarmee bekend is dat er maar weinig vrouwen zijn die fietsen. Deze voorbeelden zijn inspirerend en moeten worden aangemoedigd. Tot slot zou het interessant zijn te weten hoeveel van deze vrouwen na afloop van de opleiding daadwerkelijk meer gebruik maken van de fiets.

De **RGVM** heeft ook kennis genomen van het gloednieuwe rapport 2021 van het Fietsobservatorium in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (inzonderheid opgesteld door Pro Vélo)¹⁶, dat in mei 2022 is verschenen. Uit de cijfers blijkt dat er meer vrouwen zijn die fietsen. De in het kader van dit plan uitgevoerde acties dragen ontegenzeggelijk bij tot de stijging van deze cijfers. De Raad benadrukt dat het ook belangrijk is de obstakels voor het gebruik van de fiets te inventariseren.

Actie 40: De genderdimensie opnemen in de opmaak van een richtplan voor "hyperdaluren"

AANBEVELINGEN:

De **RGVM** stelt ook voor om het begrip "seksistisch/seksueel gedrag" op te nemen bij de opmaak van het overzicht van de acties. De handelingen leiden inderdaad niet specifiek tot agressie, maar deze gedragingen worden door de vrouwen evenzeer ervaren en ondergaan.

Actie 44: Strijden tegen seksistische intimidatie in de openbare ruimte, inzonderheid in het openbaar vervoer

AANBEVELINGEN:

De **RGVM** wijst op de toepassing van de wet van 22 mei 2014 ter bestrijding van seksisme in de openbare ruimte en tot aanpassing van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie teneinde de daad van discriminatie te bestraffen.

Tot slot vraagt de **RGVM** om niet alleen te beschikken over het aantal stopplaatsen dat jaarlijks wordt gerenoveerd, maar een objectief doel te bepalen dat jaarlijks moet worden verwezenlijkt.

¹⁶ [e7545c8b-12ab-4f52-a462-75fb1a21a2ba_observatoire-2021_FR.pdf \(prismic.io\)](https://prismic.io/documents/observatoire-2021_FR/e7545c8b-12ab-4f52-a462-75fb1a21a2ba)

3.4 Acties van minister-president Rudi Vervoort, belast met Territoriale Ontwikkeling en Stadsvernieuwing, Toerisme, de Promotie van het Imago van Brussel en Biculturele Zaken van Gewestelijk Belang

Actie 7: Inrichting van een opleidingsmodule "genderspecifieke gegevensinvoer van de PV's"

AANBEVELINGEN:

Volgens de **RGVM** getuigt de opname van deze actie in het federale NAP op verzoek van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van de goede samenwerking met het federale niveau. De **RGVM** ondersteunt deze samenwerking en kan ze alleen maar aanmoedigen. Het is belangrijk dat het Gewest de vorderingen in verband met deze actie op het federale niveau blijft vragen en ondersteunen. De **RGVM** vraagt zich echter af waarom deze actie in het plan is opgenomen, indien het Gewest daar niet voor bevoegd is.

Tevens vraagt de **RGVM** dat de genderspecifieke gegevensinvoer van de processen-verbaal ook het geslacht van de daders van agressie vermeldt.

Actie 8: Beschikken over een nauwkeurig gewestelijk beeld van de problematiek

AANBEVELINGEN:

De **RGVM** heeft met aandacht kennis genomen van de resultaten van het verslag 2020 van het Observatorium en heeft waardering voor het geleverde werk. Het verslag bevat meer bepaald gegevens over pesten en over verbale, fysieke en seksuele agressie: deze elementen kwamen weinig of niet voor in de verslagen van de voorgaande jaren. Het gaat dus om een reële verbetering.

Er wordt ook een genderanalyse gemaakt van pesterijen in de Brusselse openbare ruimte (blz. 66) en er wordt aandacht besteed aan "gendergerelateerd geweld" (blz. 71). We kunnen dergelijke aanpak alleen maar aanmoedigen. De focus op "gendergerelateerd geweld" toont niettemin aan dat er in Brussel zeer weinig genderspecifieke gegevens bestaan. De cijfers die naar voren worden gebracht, zijn namelijk afkomstig van externe bronnen (JUMP, vzw Vie féminine, ZSG enz.), maar geen enkele van BPV zelf.

De **RGVM** looft ook de integratie van de elementen van het verslag van de **RGVM**: "De impact van COVID-19 op de ongelijkheden tussen vrouwen en mannen in Brussel" in het verslag 2020 van het Observatorium.¹⁷

Tot besluit moedigt de **RGVM** aan om ook in de volgende verslagen, inzonderheid dat van 2022, de aandacht te blijven vestigen op de problematiek van geweld tegen vrouwen. Hij vraagt echter om nog grondiger te werk te gaan bij het verzamelen van gendergegevens zodat er op termijn een analyse voor Brussel en een evolutie over meerdere jaren kunnen worden vastgesteld.

¹⁷ [RAAD-GELIJK.V-M-NL-RAPPORT -COVID 2021 DEFDEF.pdf \(irisnet.be\)](#)

Actie 10: De bestaande opleidingen in de kijker plaatsen en organiseren

AANBEVELINGEN:

In verband met de opleiding in de medische sector voor 2020-2021 heeft de **RGVM** slechts weinig informatie gekregen over de manier waarop de opleiding is georganiseerd en naar welke kanalen ze is verspreid. De **RGVM** vraagt om samen te werken met de sectorale opleidingsfondsen van de sociale en gezondheidssector (APEF, Fe-BI en VIVO) met als doel de bekendheid van deze opleidingen te vergroten. Voor de toekomst vraagt de **RGVM** om deze opleidingen te organiseren in nauwe samenwerking met deze sectorale opleidingsfondsen of ze door die fondsen te laten organiseren. Deze fondsen vormen immers een belangrijke sokkel voor opleidingen in de betrokken sectoren en zouden het mogelijk maken structuur te geven aan de organisatie van deze opleidingen en de communicatie in verband ermee.

De **Raad** stelt ook voor om in de indicatoren te bereiken doelstellingen inzake participatiegraad vast te stellen, met tussentijdse fasen, om te komen tot een dekking van alle instellingen voor beroepen op het vlak van preventie, zorg, veiligheid enzovoort.

Actie 11: Vier bijkomende opleidingsmodules inrichten met het oog op de preventie, detectie en nazorg van geweld, bestemd voor de beroepsbeoefenaars in de sector

AANBEVELINGEN:

De **RGVM** looft de opleiding die wordt georganiseerd aan de hand van praktische oefeningen voor de beroepsbeoefenaars. De Raad is immers van mening dat praktische oefeningen het mogelijk maken een beter inzicht te verwerven in de materie en zich die materie vlotter eigen te maken.

De **RGVM** vraagt om het doel inzake het aantal jaarlijks georganiseerde opleidingen nauwkeuriger vast te stellen. De **RGVM** vraagt ook om deze opleidingen verplicht te maken voor elke nieuwe werkne(e)m(st)er in deze functies.

Actie 13: Inrichting van een opleidingsmodule "cyberseksisme" voor de politiediensten

AANBEVELINGEN:

De **RGVM** onderstreept het nut van de integratie van dit type opleiding in de basis- en voortgezette opleidingen voor de politie.

Actie 14: Inrichting van een opleidingsmodule "seksuele intimidatie in de openbare ruimte"

AANBEVELINGEN:

De **RGVM** vraagt om het doel inzake het aantal jaarlijks georganiseerde opleidingen nauwkeuriger vast te stellen. De **RGVM** vraagt ook om deze opleidingen verplicht te maken voor elke nieuwe werkne(e)m(st)er in deze functies.

Daar het doelpubliek vergelijkbaar is (vaststellende ambtenaren, gemeenschapswachten, parkwachters enz.), vraagt de **RGVM** zich af of bepaalde opleidingen niet zouden kunnen worden gegroepeerd, bijvoorbeeld, met aanvullende opleidingen op het vlak van preventie, detectie en nazorg van geweld (actie 11).

Actie 26: De werkgroepen "security by design" doen nadenken over seksisme en seksuele intimidatie in de openbare ruimte

AANBEVELINGEN:

De **RGVM** vraagt zich af of de werkgroepen zich ook op het terrein hebben begeven en/of verkennende wandelingen hebben gemaakt in de wijken met als doel zo dicht mogelijk bij de feiten te komen. Heeft de werkgroep ook rekening gehouden met de minder geslaagde ervaringen uit het verleden wat betreft het beveiligen van de openbare ruimte?

De **RGVM** heeft ook vragen bij de complementariteit van deze gids met de gids die wordt ontwikkeld in het kader van actie 27: Handboek Openbare Ruimten. Kunnen de discussies en de werkzaamheden over dit onderwerp niet worden gedeeld? Het blijkt inderdaad zo te zijn dat het multidisciplinaire team voor de besprekingen rond het Handboek Openbare Ruimten binnenkort wordt geselecteerd: zouden de notulen van de vergaderingen van de WG Security by Design niet kunnen worden gedeeld? Zouden sommige leden van deze werkgroep deel kunnen uitmaken van het multidisciplinaire team enzovoort? Het zou jammer zijn niet te kunnen profiteren van de besprekingen die elders al zijn begonnen.

Tot slot betreurt de **RGVM** geen antwoord te hebben gekregen op de vraag die hij via e-mail heeft gesteld – zie bijlage.

Actie 29: De aspecten preventie, pesten en geweld in de openbare ruimte bespreken in het kader van de volgende cyclus van Pyblik rond het thema "steden voor iedereen"

AANBEVELINGEN:

De **RGVM** looft de organisatie van een reeks lezingen met debat rond thema's waarbij de uitdagingen in verband met gender en discriminatie worden gekoppeld aan ruimtelijke ordening, stedenbouw en stedelijke programmering. Deze evenementen zullen toelaten het thema bekend te maken bij het publiek en dit laatste te sensibiliseren: het kabinet is immers van plan om de gebruik(st)ers van de openbare ruimte aan het debat te laten deelnemen.

Op basis van de antwoorden van het kabinet op zijn vragen begrijpt de **RGVM** ook dat actie 29 niet beperkt blijft tot de openbare ruimte. Het gaat immers ook om de verplaatsingswijzen, de toegankelijkheid van diensten en voorzieningen, de gelijkheid in het gebruik van de stad of zelfs om bestuur en representativiteit.

De **RGVM** stelt echter voor, met het oog op doeltreffendheid en gemeenschappelijke besprekingen, om na te denken over de complementariteit van actie 29 met acties 26 en 27.

De **RGVM** vraagt zich af of er ook verkennende wandelingen en praktische oefeningen zullen worden georganiseerd in de wijken om de aspecten preventie, pesten en geweld in de openbare ruimte te bespreken.

Actie 30: De genderproblematiek integreren in de instrumenten voor stedelijke planning en programmering

AANBEVELINGEN:

De **RGVM** looft het werk van Perspective om een genderplan op te stellen: het gaat om een onmisbaar instrument voor een echte bezinning over gender in de stedelijke programmering.

De Raad verheugt zich ook over de steun van een gespecialiseerd team. De **RGVM** beveelt inzonderheid aan om samen te werken met de vzw "l'architecture qui dégenre", die over expertise beschikt in dit domein en een *Gender Toolkit* heeft samengesteld, i.e. een gebruiksaanwijzing voor egalitaire architectuur.

De Raad betreurt dat hij niet meer informatie over het bestek heeft gekregen. Hij had dan immers aanbevelingen kunnen formuleren.

Actie 31: Analyse en opvolging van het GPDO

AANBEVELING:

Daar de acties 30, 31, 34 en 35 samen worden behandeld, verwijst de **Raad** naar de opmerkingen die hij formuleert met betrekking tot actie 30.

Actie 32: Bewustmaking van de leden van de gewestelijke ontwikkelingscommissie

AANBEVELING:

De **RGVM** bedankt het kabinet voor de aanvullende informatie die dit laatste via e-mail heeft verstrekt bij wijze van antwoord op de bijkomende vragen die de Raad heeft gesteld. De bewustmaking van het secretariaat is een belangrijk element: het secretariaat biedt waardevolle ondersteuning bij de voorbereiding en de denkoefeningen, en laat aldus toe om oog te hebben voor elementen die in een advies kunnen ontbreken. Het secretariaat kan dus garant staan voor een bezinning in verband met geweld. De **RGVM** stelt voor om de bewustmaking van het secretariaat verplicht te stellen telkens wanneer dit secretariaat wordt vervangen.

Actie 34: Rekening houden met het genderspect in de wijkcontracten en de stadsvernieuwingscontracten

AANBEVELING:

Daar de acties 30, 31, 34 en 35 samen worden behandeld, verwijst de **Raad** naar de opmerkingen die hij formuleert met betrekking tot actie 30.

Actie 35: Rekening houden met genderspecten in de programmeringsprojecten voor openbare voorzieningen

AANBEVELINGEN:

De **RGVM** stelt voor, in een streven naar doeltreffendheid en gezamenlijke besprekingen, om de denkoefeningen die inzonderheid zijn aangevat in het kader van acties 26 en 27 met betrekking tot de openbare ruimten gemeenschappelijk te maken.

Evenzo, daar de acties 30, 31, 34 en 35 samen worden behandeld, verwijst de **Raad** naar de opmerkingen die hij formuleert met betrekking tot actie 30.

Actie 46: De uitvoering verzekeren van het proefproject voor een intersectorale benadering van geweld binnen het gezin (Nawal en de MP)

AANBEVELING:

De **RGVM** zou graag op de hoogte willen worden gehouden van de evolutie van de invoering van dit proefproject.

Actie 53: Werken aan de verbetering van de processen-verbaal en de analyse van politionele statistieken

AANBEVELING:

De **RGVM** onderstreept opnieuw dat het belangrijk is dat de processen-verbaal het mogelijk maken om politiestatistieken te verkrijgen die volgens gender zijn uitgesplitst.

3.5 Acties van staatssecretaris Pascal Smet, bevoegd voor Stedenbouw en Erfgoed, Europese en Internationale Betrekkingen, Buitenlandse Handel en Brandbestrijding en Dringende Medische Hulp

Actie 12: Inrichting van een specifieke opleidingsmodule voor de gewestelijke overheidsdiensten voor Stedenbouw

AANBEVELING:

De **Raad** steunt het idee om in het opleidingsaanbod van Urban een meer structurele of zelfs verplichte genderopleiding op te nemen. De **Raad** nodigt uit om de opleidingen uit te breiden tot het gemeentepersoneel dat deze materie eveneens behandelt of dat moet bijdragen tot de opmaak van de verschillende planningsprojecten. Hij verwijst naar het voorstel om de opleidingen ook op te nemen in het aanbod van de GSOB.

De **RGVM** stelt vast dat er niets is bepaald met betrekking tot de aanwijzing van contactpersonen (SPOC).

Actie 27: Impactanalyse van een nieuw project voor openbare ruimte/voorzieningen om de behoeften op het gebied van veiligheid en preventie van geweld in de openbare ruimte te bepalen

AANBEVELINGEN:

De **RGVM** heeft vragen bij de complementariteit van het Handboek Openbare Ruimten met de gids Security by Design die wordt ontwikkeld in het kader van actie 26. Kunnen de discussies en de werkzaamheden over dit onderwerp niet worden gedeeld? Het blijkt dat het multidisciplinaire team voor de besprekingen rond het Handboek Openbare Ruimten binnenkort wordt geselecteerd: zouden de notulen van de vergaderingen van de WG Security by Design niet kunnen worden gedeeld? Zouden sommige leden van deze werkgroep deel kunnen uitmaken van het multidisciplinaire team enzovoort? Het zou jammer zijn niet te kunnen profiteren van de besprekingen die elders al zijn begonnen.

De Raad stelt vast dat er sprake van is om de adviezen op te nemen in de procedure van toekenning van stedenbouwkundige vergunning en vraagt om nader te bepalen om welke adviezen het zou gaan alsook om welk type stedenbouwkundige vergunning.

De **RGVM** beveelt inzonderheid aan om samen te werken met de vzw "l'architecture qui dégenre", die over expertise beschikt in dit domein en een Gender Toolkit heeft ontwikkeld, i.e. een gebruiksaanwijzing voor egalitaire architectuur.

Tot slot betreurt de **RGVM** geen antwoord te hebben gekregen op de vraag die hij via e-mail heeft gesteld – zie bijlage.

Actie 28: Rekening houden met de aspecten preventie, intimidatie en geweld tijdens de goedkeuringsfase van een aanvraag tot stedenbouwkundige vergunning

AANBEVELINGEN:

De **RGVM** wijst erop dat er, ondanks het bestaan - sinds 2015 - van een wet tegen intimidatie op straat, in werkelijkheid heel weinig klachten worden ingediend en men zich tot het maatschappelijk middenveld moet wenden om een idee te hebben van wat seksistische intimidatie in de openbare ruimte in België werkelijk vertegenwoordigt: zo meldt JUMP¹⁸ dat 9 op de 10 vrouwen het slachtoffer zijn geweest van seksisme in de Europese openbare ruimten; Plan International België¹⁹ komt tot hetzelfde percentage bij de bevolking van 15- tot 24-jarigen; de Universiteit Gent²⁰ meldt dat 9 op de 10 vrouwen specifiek het doelwit zijn geweest van seksuele intimidatie op de openbare weg in Brussel; en ten slotte stelt equal.brussels vast dat "meer dan 8 op de 10 vrouwen in Brussel in de loop van hun leven het slachtoffer zijn geweest van seksuele intimidatie"²¹.

Een toename van het aantal ingediende klachten zou het op termijn mogelijk maken deze cijfers mee te nemen in de analyse van de aanvragen van stedenbouwkundige vergunning, bijvoorbeeld wanneer het gaat om vergunningen voor een bepaalde straat of buurt.

De **Raad** beveelt aan om op proactieve wijze partnerschappen aan te gaan met feministische verenigingen / buurthuizen voor vrouwen om hun opmerkingen te verzamelen in het kader van de openbare onderzoeken met betrekking tot de wijken waar ze wonen.

¹⁸ JUMP (2016). Mijn ervaring met seksisme: een onderzoek naar de perceptie van seksistisch gedrag in Europa, november 2016: Brussel.

¹⁹ Plan International, Campagne "International day of the girl 2019".

https://www.planinternational.be/sites/default/files/plan_international_safer_cities_campaign_qa_nl_1.pdf

²⁰ RTBF, "Le harcèlement en rue? Quand on est une femme à Bruxelles, c'est tous les jours".

https://www.rtbf.be/info/societe/detail_le-harcelement-en-rue-quand-on-est-une-femme-a-bruxelles-c-est-tous-les-jours?id=9987177

²¹ equal.brussels (2018). #Zérosexisme. Onderzoeksresultaten geweld op vrouwen in Brussel: Brussel, infografie. <http://infographic.equal.brussels/nl/>

Actie 33: Verenigingen die actief zijn rond de thema's gender, stad en burgers ertoe aanzetten om raadgevend advies te verstrekken

AANBEVELINGEN:

De **Raad** looft deze actie die betrekking heeft op de specifieke behoeften van vrouwen inzake openbare toiletten. Hij onderstreept dat dit zeker geen recent probleem is maar dat er tijdens de covid-19-crisis niets is ondernomen betreffende de niet-toegankelijkheid van toiletten waardoor vooral vrouwen werden getroffen. Tevens stelt hij voor om kennis te nemen van de volgende studie (in het Engels en/of het Frans): "[Openbare en gemeenschapstoiletten voor vrouwen en meisjes: een gids voor stedenbouwkundigen en beleidsmakers](#)".

De **RGVM** is verheugd te vernemen dat er wordt samengewerkt met inzonderheid de vzw "l'architecture qui dégenre", die expertise bezit in dit domein.

Tot slot betreurt de **RGVM** geen antwoord te hebben gekregen op de vraag die hij via e-mail heeft gesteld – zie bijlage.

3.6 Acties van minister Bernard Clerfayt, bevoegd voor Tewerkstelling en Beroepsopleiding, Digitale Transitie, Lokale Overheden en Dierenwelzijn

Algemeen vestigt de **Raad** de aandacht op het gebrek aan enige visie met betrekking tot de autonomie en de economische en financiële onafhankelijkheid van vrouwen. Hij wijst erop dat het voor vrouwen die in bestaansonzekerheid leven, veel moeilijker is om een geweldsituatie achter zich te laten en er het hoofd aan te bieden. Hij verwijst naar zijn aanbeveling die als doel heeft de plaats van de vrouw op de arbeidsmarkt te beschermen²².

In aansluiting daarop wijst deze problematiek ook op het belang van investeringen, algemeen, in de structuren voor kinderopvang, zowel in de openbare sector als in de non-profitsector, door samen te werken met de FWB en de Vlaamse Gemeenschap. De Raad vraagt bijzondere aandacht voor het feit dat het gebrek aan infrastructuur ook een exponentieel effect heeft op vrouwen in geweldsituaties.

Bovendien dringt de **Raad** aan op het belang van de actieve bevordering van een beleid van nultolerantie ten aanzien van geweld in de onderneming. De Raad verwijst naar zijn aanbeveling betreffende actie 23.

De **Raad** benadrukt dat het belangrijk is dat de Brusselse instellingen met elkaar overleggen om hun beleid van discriminatiebestrijding en bestrijding van geweld op het werk met elkaar te delen. Hij wijst erop dat sommige organisaties zoals Hub en Actiris kwaliteitsvol werk leveren dat ten goede zou kunnen komen van organisaties waarvan het beleid op dit gebied tekortschiet.

De Raad merkt op dat de bekrachtiging van het IAO-verdrag door elk Gewest en door het federale parlement zowel op nationaal als op internationaal niveau een belangrijke daad is. Het is ook van

²²

[http://www.adviesraad-gelijke-kansen.irisnet.be/wp-content/uploads/2021/04/RAAD-GELIJK.V-M-NL-RAPPORT - COVID_2021_DEFDEF.pdf](http://www.adviesraad-gelijke-kansen.irisnet.be/wp-content/uploads/2021/04/RAAD-GELIJK.V-M-NL-RAPPORT_-_COVID_2021_DEFDEF.pdf) P.62 aanbeveling 2

belang dat de NAR dit dossier naar zich toe trekt om een nieuwe impuls te geven aan dit beleid en een concrete visie op het verdrag en de tenuitvoerlegging ervan. De **Raad** wenst betrokken te kunnen worden bij de denkoefening die in dit verband zal worden gevoerd.

Actie 23 (Bernard Clerfayt, Sven Gatz): De strijd tegen geweld en seksuele intimidatie op het werk opnemen in de ontwikkeling van de diversiteitsplannen

AANBEVELINGEN:

De **Raad** dringt aan op het belang van de actieve bevordering van een beleid van nultolerantie ten aanzien van geweld in de onderneming. Om dat te kunnen doen, onderstreept de **RGVM** dat het belangrijk is dat elke onderneming een arbeidsreglement heeft dat deel uitmaakt van een diversiteitsplan. Hoewel de instrumenten bestaan, wijst de **RGVM** erop dat hun toepassing in België onvolledig of zelfs onbestaande is. In verband hiermee wijst de Raad op de verantwoordelijkheid van de werkgevers en werkgeefsters. De **RGVM** meent dat deze verantwoordelijkheid enkel maar gepaard kan gaan met passende begeleiding opdat elke onderneming zich het thema werkelijk eigen zou kunnen maken. De begeleiding door het diversiteitslabel van Actiris blijft een centrale rol vervullen. De Raad wijst er echter op dat de dimensie van professionele gelijkheid (vrouwen / mannen) niet aanwezig is in het label. Bovendien heeft de begeleiding door Actiris op het vlak van diversiteit (bijna) geen betrekking op seksistisch en seksueel geweld. De **RGVM** stelt voor om dit geweld te integreren en dat de adviseurs (v/m) een voldoende specifieke opleiding zouden kunnen volgen of dat ze dit deel (in een eerste fase) uitbesteden aan deskundigen.

Bijgevolg is het ook nodig om expertise en een dienst van begeleiding te creëren of te ontwikkelen binnen de representatieve werkgeversorganisaties²³ die hun sector immers het best kennen. Dit bestaat, zij het zonder structurele en duurzame financiering. De **RGVM** is van mening dat deze diensten meer ondersteuning zouden moeten krijgen van de regering zodat ze instrumenten kunnen ontwikkelen die bestemd zijn voor hun leden, tegen seksistisch en seksueel geweld (het wetgevend kader in herinnering brengen, identificatie van geweld, instrumenten om een beleid van nultolerantie te ontwikkelen). Dit is een zeer doeltreffende manier om hen de kennis te geven die zij nodig hebben om actie te ondernemen.

De **Raad** steunt de geboden kans om een toegankelijke toolbox ter beschikking te stellen en nodigt uit om de gids met goede praktijken openbaar te maken en te promoten om de voordelen ervan te maximaliseren.

Actie 24: De bestrijding van geweld tegen vrouwen aanmoedigen in het gewestelijk werkgelegenheidsbeleid

AANBEVELINGEN:

De **RGVM** dringt aan op de relevantie van de actieve bevordering van plannen ter bestrijding van geweld op het werk in sectoren die door het Gewest worden gesubsidieerd, met name de sector van

²³ Meer bepaald de ondersteuningsdienst van BRUXEO (<https://sodivercity.bruxeo.be/fr/diversit%C3%A9>) et [Diversiteit | UNIZO Brussel](#).

de dienstencheques, en op de mogelijkheid om de steun afhankelijk te maken van de tenuitvoerlegging van doeltreffende preventie van geweld op het werk.

De **RGVM** wijst erop dat uit de enquête van JUMP²⁴ bij meer dan 4.000 Belgische en Franse vrouwen blijkt dat 94% van hen seksisme had ervaren in een professionele omgeving: 8 van de 10 vrouwen kregen te maken met neerbuigendheid tijdens verbale uitwisselingen met hun mannelijke collega's (*mansplaining*) en/of werden onzichtbaar gemaakt in vergaderruimten (*maninterrupting*); 7 van de 10 vrouwen kregen te maken met opdringerige en/of ongepaste opmerkingen over hun uiterlijk of privéleven en met ongepaste blikken en/of gebaren; 1 op de 2 vrouwen werd het slachtoffer van seksistische grappen en 1 op de 5 vrouwen werd het slachtoffer van fysiek geweld.

De **RGVM** vraagt om nader te bepalen hoeveel inspecteurs/inspectrices zijn gesensibiliseerd en om melding te maken van het type begeleiding waarin wordt voorzien. Tevens vraagt hij om een jaarlijkse doelstelling inzake participatiegraad vast te stellen.

²⁴ JUMP (2016). *Le sexisme, c'est bientôt fini?État des lieux sur la perception du sexisme* : Brussel.

ANNEXE

1. Questions du CEFH et réponses des Cabinets

Voir document PDF joint au présent rapport.

Vous trouverez ci-dessous les questions du CEFH posées par mail aux différents cabinets, ainsi que la retranscription exacte des réponses reçues. Les réponses ne pouvant dès lors pas être traduites.

1.1 Compétence Secrétaire d'état Nawal Ben Hamou

Action 1 :

Question du CEFH :

- a) **Souvent on parle des associations impliquées, mais sans préciser lesquelles – Peut-on avoir le détail des associations consultées ?**

Lorsqu'on parle de la Plateforme de concertation bruxelloise en matière de violences entre partenaires et intrafamiliales, il s'agit d'une liste extensive d'associations qui sont invitées par equal.brussels à des réunions plénières et à des groupes de travail sur des thèmes spécifiques.

Ces ASBL comprennent des associations travaillant sur les droits des femmes en général ainsi que des associations travaillant en 1ère ligne avec les victimes et les auteurs de violences (comme le Centre de prévention des violences conjugales et familiales ou PRAXIS), des maisons d'accueil, des associations travaillant sur la prévention, etc. La composition de ce groupe varie en fonction du sujet des réunions.

A titre d'illustration, ci-dessous la liste des associations invitées à la réunion plénière d'avril 2021.

NB 1 : cette liste inclut également les associations soutenues par equal.brussels dans le cadre de l'appel à projets 2020-2021, qui ne sont pas nécessairement axées sur les violences entre partenaires et intrafamiliales.

NB 2 : equal.brussels travaille actuellement à la mise à jour de cette liste, afin d'inclure de nouvelles associations dans la réunion de la plateforme qui aura lieu en juin.

Agence Alter
AMA
Amazone
Amnesty International
Arts et Publics
AWSA

CAB
Centre de prévention des violences conjugales et familiales
Centre européen des médiations
Centre Librex
CHAYN asbl
CIBA
CIVIF
Conseil des femmes FR
Elles pour elles
Fed des Centres de Planning et de Consultations
Fed des Centres pluralistes de PF
Fédération laïque des centres de planning familial
Fem and Law
Femmes actives du monde
Femmes prévoyantes socialistes
GAMS
Garance
Intact
ITER
JUMP
L'ilôt
La Voix des femmes
Le monde selon les femmes
Maison des femmes- de Forest
Maison des femmes de Molenbeek St-Jean
Maison des femmes de Schaerbeek

Marche mondiale des femmes
Médecins du monde
MI-IS (expertes du vécu)
MRAX
NL Vrouwenraad
Oasis
Pour la Solidarité
Praxis
Ras el Hanout
Réseau Mariage et Migration
SC MGF
Siempre
SLAJ
Sophia
SOS Viol
SUJE
Université des femmes
Vie Féminine
Viva-SVV
VZW Zijn

Cette mesure concerne également d'autres initiatives :

La Task Force COVID-violences intrafamiliales : Ici il s'agit notamment des associations suivantes, issues du terrain : Le Centre de Prévention des violences conjugales et familiales, le CAW, Praxis, l'association des maisons d'accueil.

La collaboration sur le dispositif pharmacies : les associations de la Task Force ainsi que l'UPB (Union des Pharmaciens de Bruxelles).

Campagnes : pour la campagne de cette année sur le harcèlement et les violences sexuelles, il est demandé explicitement dans le cahier des charges de mettre en place une coopération avec une ASBL

ayant une expertise sur le sujet. Par ailleurs, des associations telles que Plan International et le Forum des Jeunes feront également partie du comité d'accompagnement.

Comme vous pouvez le constater, l'implication des associations dans tous nos projets est un aspect important, et le type d'associations invitées dépend de l'initiative.

b) Quand on parle de rencontres (réunions), quand ont-elles eu lieu et avec quelle périodicité?

En ce qui concerne la deuxième question sur les réunions, cela dépend également de l'initiative à laquelle vous faites référence. Concernant la plateforme de concertation: elle s'est réunie en plénière le 22 avril 2021 et equal.brussels organise une nouvelle réunion en juin 2022. En raison de la crise du COVID, la périodicité de ces réunions plénières a été réduite, mais comme indiqué ci-dessus, les ASBL sont régulièrement réunies en groupes de travail autour de projets spécifiques.

Action 9 :

Question du CEFH :

a) Le cadastre est un outil fort intéressant. Peut-on avoir plus de précision sur les modalités de diffusion des 2 enquêtes ? Via quel réseau ? Quelle a été la méthodologie de diffusion ?

Les enquêtes ont été distribuées par différents canaux :

Les réseaux sociaux (à 2 reprises) et le site web d'equal.brussels

- Par e-mail (à plusieurs reprises) à la vaste base de données des associations et institutions gérée par equal.brussels (aux catégories « genre » et « violences » : environ 400 adresses)
- En demandant spécifiquement aux partenaires tels que les écoles régionales de formation de répondre au questionnaire.

Action 22 :

Question du CEFH :

a) Qu'entend-on par « institutions bruxelloises, publiques et « privées » ?

La distribution du guide JUMP en 2022 est principalement destinée aux institutions publiques. Les ateliers du projet DPO s'adressent à tou.te.s les professionnel.le.s de première ligne.

En outre, 12 consultants d'Actiris ont également suivi des formations sur les violences au travail (voir action 23), qu'elles et ils mettent en pratique dans leur accompagnement des entreprises privées.

Action 25 :

Question du CEFH :

a) Est-il aussi prévu de communiquer sur la brochure de prévention vers le secteur social-santé non-marchand (pas juste communal comme décrit dans le tableau)?

La livraison est prévue aux communes, qui peuvent elles-mêmes diffuser la brochure au secteur social santé non-marchand situé sur leur territoire (maisons médicales, plannings familiaux...)

- b) On n'a pas trouvé de lien avec la nécessaire connaissance par les acteurs de terrain et les officiers d'état civil de la COL6/2017 violences sur l'honneur , essentiel pour les MGF et les mariage forcés**

Un courrier sera très bientôt envoyé aux communes mentionnant la possibilité de commander auprès de Bruxelles Pouvoirs locaux la brochure dans les 16 langues disponibles. A cette occasion, l'évaluation réalisée par l'IEFH du code de signalement des mariages forcés à destination de l'état civil. Vu que cette évaluation a révélé que la connaissance de la COL6/2017 était encore trop peu présente chez les officiers de l'état civil, un rappel de l'existence de celle-ci et de son importance sera intégré dans le courrier.

Action 47 :

Question du CEFH

- a) Est-ce que les travailleurs des AIS sont également formé à la thématique des violences ?**

Chaque AIS est parfaitement autonome en matière de formation de son personnel. La fédération des AIS organise ponctuellement des formations pour l'ensemble des AIS mais n'a jamais organisé de formation sur la thématique des violences.

Vu que les AIS traitent avec énormément de publics-cibles différents, elles ont plutôt tendance à s'entourer de services extérieurs compétents, parfois à travers des conventions et partenariats divers, pour développer des accompagnements adaptés voire complètement sur mesure pour leurs bénéficiaires selon leurs profils et les problématiques rencontrées.

Action 49 :

Question du CEFH :

- a) Refuges – Le projet se prévoit-il avec A.S. et psy?**

Comme indiqué en séance, un accompagnement est bien entendu prévu par la COCOM. Un appel à projets a été lancé et le jury a désigné l'opérateur TALITA. Pour plus d'information sur l'accompagnement prévu, vous trouverez le texte de l'appel à candidatures en pièce jointe

Action 52 :

Question du CEFH :

- a) On parle des zones de police, s'agit-il des 6 zones?**

Oui

1.2 Compétence Ministre Sven Gatz

Action 5 :

Question du CEFH

- a) Un mail pour recruter des enquêtrices a été diffusé le 29/03/22 par Equal. Quel est l'état actuel du recrutement ?**

Suite aux démarches que les acteurs régionaux et les autres partenaires ont entreprises pour aider à recruter de nouveaux enquêteurs et enquêtrices, 22 personnes ont été recrutées (dont 12 en Région bruxelloise : 10 femmes et 2 hommes). Le prestataire chargé de réaliser l'enquête s'attend à une amélioration fondamentale du nombre d'entretiens au mois de mai.

- b) Quel est le public visé de l'entretien ? Est-ce un échantillon de femmes ou est-ce précisément à destination des victimes de violences ?**

Le public visé par les entretiens en face à face (ou réalisés par des moyens alternatifs en raison de la crise sanitaire : ex. téléphone, vidéo, web) est constitué des personnes sélectionnées de manière aléatoire pour l'enquête et qui n'ont pas répondu lors de la première phase de l'enquête en ligne. Il s'agit d'un échantillon représentatif de la population âgée de 18 à 74 ans et composé de femmes (5/6) et d'hommes (1/6). Les personnes sélectionnées pour cette enquête ne sont donc pas particulièrement des victimes de violences.

L'objectif de la phase d'entretiens en face à face est de réaliser 2.400 enquêtes au total en Belgique, dont 800 en Région bruxelloise (665 femmes et 135 hommes).

Compte tenu de la sensibilité du sujet, l'enquête est annoncée comme une étude « sur la santé, la sécurité et les conditions de vie ».

1.3 Compétence Ministre Elke Van den Brandt

Action 37

Question du CEFH :

- a) MaaS: Quel est le % de femmes et d'hommes qui participe à la phase test ?**
b) Féminisation du personnel : Y a-t-il déjà une évolution de nombre de femmes dans le personnel de la STIB ? Avez-vous des chiffres à partager ?

Il y a 1142 femmes sur 10.221 travailleur.se.s (11,17%) fin 2021, envers 1104 femmes sur 9843 travailleur.se.s (11,21%) en 2020. Le nombre de femmes augmente, mais le nombre total de collaborateurs.trices aussi, c'est pourquoi le pourcentage ne suit pas.

*Action 38***Question du CEFH :**

- a) Est-ce que les agents de sécurité vont également suivre des formations sur le harcèlement sexuel ? Et recevoir les brochures ? En lien avec l'action 44.
- b) Concernant la brochure contre publicité dégradante - c'est prévu pour quand ?

Comme on a discuté plus en détail le 04/05, oui, tous les agents en contact avec le public auront une formation sur le sexisme et l'accueil de ses victimes. Et recevront la brochure

*Action 39 :***Question du CEFH :**

- a) N'y a-t-il pas eu récemment une campagne et des cours organisés pour apprendre à des femmes de rouler à vélo ? Quels sont les résultats de cette campagne ? Nombre d'inscriptions des femmes et est-il prévu de prolonger la mesure ?

Bruxelles Mobilité produit diverses campagnes de sensibilisation et de promotion du vélo, mais elles ne sont pas spécifiquement orientées vers les femmes.

Bruxelles Mobilité octroie cependant des subventions pour la mise en œuvre d'actions de mise en selle destinées aux femmes par le milieu associatif. Nous pouvons notamment identifier les actions suivantes :

- Mise en selle d'un public précarisé féminin molenbeekois par l'octroi de subvention en 2021 au Centre communautaire maritime. Ce projet est repris en 2022 par l'asbl Molembike.
- Mise en selle ciblant les habitants des logements gérés par le Community Land Trust Brussels (CLTB) : cette action n'est pas limitée strictement aux femmes, mais elles constituent l'énorme majorité (>90%) des participants (subvention octroyée en 2021 et 2022 au CLTB).
- Atelier de réparation vélo visant les femmes et les personnes qui s'identifient en tant que femme (subvention 2021 à l'asbl La Doyenne)

En matière de résultats/nombre d'inscrites pour les projets concrétisés en 2021, nous ne disposons pas des informations dans l'immédiat.

Pour ce qui est de la reconduction des actions, c'est laissé à l'initiative des asbl. Les deux premiers projets repris dans la liste ont fait l'objet d'une nouvelle demande en 2022

1.4 Compétence Ministre Rudi Vervoort

Action 13 :

Question du CEFH :

- a) Quel est le lien entre la formation continue et l'atelier spécifique ; cela deviendra-t-il permanent à l'avenir ?

Le pôle de compétences consacré aux discriminations a constitué un groupe technique en vue d'organiser une journée d'étude. Le GT se réunira la semaine du 09 mai. Différents sujets sont en discussion, dont le développement, pour la journée, d'un atelier sur le sujet du cyberharcèlement à connotation discriminatoire (dont le cybersexisme). En fonction des résultats obtenus à l'issue de cette journée, nous demanderons aux écoles de renforcer les formations sur le sujet.

Action 26

Question CEFH : Qui fait partie du GT Security by Design ?

Action 26 & 27

Question CEFH :

- a) Comment communique l'action 26 et 27 ? Est-ce que le Manuel Espaces Publics ne pourraient pas alimenter le Guide de sécurisation des espaces publics et inversement ?
- b) Pouvez-vous préciser les spécificités de l'un et de l'autre, et comment assurer une complémentarité des 2 outils ?

Action 29

Question CEFH :

- a) Comment est-ce que l'action 29 s'articule avec l'action 26 et 27 ?

Le cycle « Ville pour tou.te.s » (titre provisoire) consistera en une série de conférences-débats sur des thèmes liant les enjeux de genre et de discrimination à l'aménagement du territoire, à l'urbanisme et à la programmation urbaine. Ces événements pourront rassembler tant des experts et expertes pouvant éclairer ces enjeux d'un champ de compétences qui leur est propre, ainsi que des personnes dotées d'une expertise locale ou une connaissance des spécificités bruxelloises par rapport au thème. De plus, une attention particulière sera portée à donner la parole à des usagers et usagères de la ville et à permettre le débat.

Le scope de ce cycle a été élargi par rapport à la fiche du Plan contre les violences faites aux femmes pour aller au-delà des aspects de prévention du harcèlement et des violences dans l'espace public, qui font l'objet des Actions 26 (Security by design) et 27 (sécurité aux abords des équipements).

A ce titre, les usages mixtes et diversifiés de l'espace urbain font partie des pistes d'analyse et d'action qui pourront être abordés, de même que des thèmes comme la visibilité des femmes, les modes

de mobilité, l'accessibilité des services et équipements, l'équité dans les usages de la ville ou encore la gouvernance et la représentativité.

Action 29 & 30 :

Question CEFH :

- a) La prévention primaire (auto-défense, marches exploratoires ne sont pas trop évoquées Qu'en est-il ?**

Comme évoqué ci-dessus, ces actions vont au-delà des problématiques de violences et harcèlement dans l'espace public. Ces actions abordent en effet les usages mixtes et diversifiés de l'espace, de même que des thèmes comme la visibilité des femmes, les modes de mobilité, l'accessibilité des services et équipements, l'équité dans les usages de la ville ou encore la gouvernance et la représentativité (action 29) et toutes les activités de fabrication de la ville auxquelles Perspective contribue (action 30).

Les marches exploratoires sont un outil de diagnostic et d'analyse duquel il pourrait éventuellement être fait usage dans le cadre du déroulé de ces deux actions, mais la prévention sous forme de cours d'auto-défense ne fait pas partie des missions ni prérogatives de Perspective.

Action 30

Question CEFH :

- a) Combien de GT a-t-il déjà eu lieu et quelle est la méthodologie ? Etes-vous soutenu par des experts ? Que contient le cahier des charges ?**

Du côté de perspective.brussels, cette action s'articule avec l'action 31 (Analyse et suivi du PRDD) et prend la forme d'un « Plan Genre » ou « Plan Gendermainstreaming ». La création d'un « Plan Genre » ou « Plan Gender Mainstreaming » a pour objectif de guider les actions de Perspective face aux problématiques d'inégalité et de discriminations liées au genre.

Ce Plan doit permettre d'assurer que l'objectif d'égalité de genre soit central à toutes les activités de fabrication de la ville auxquelles Perspective contribue, depuis le l'élaboration des politiques liées à la ville jusqu'à la mise en œuvre et au monitoring des différents projets et programmes et passant par la recherche et la diffusion de contenus, l'allocation de ressources et l'accès aux marchés publics, la représentation, la visibilité et la participation. Il doit permettre de veiller à ce que chaque action soit passée par le prisme du genre et, in fine, œuvre pour une plus grande égalité et moins de discriminations.

Le cahier des charges pour une mission d'accompagnement à l'élaboration de ce Plan est actuellement en cours. Il est en effet prévu de se faire accompagner des expertises genre et ville là où elles se trouvent – auprès d'associations de terrain, chercheuses et chercheurs, etc.

Action 32 :

Question du CEFH

- a) Avez-vous pensé à intégrer et sensibiliser le secrétariat du CRD (pas juste ses membres) ?

Perspective confirme que la CRD (secrétariat et membres) a été sensibilisée, et qu'ainsi les derniers avis rendus sur les PAD Midi et Josaphat font explicitement référence au plan en question.

Action 46 :

Question du CEFH :

- a) Sur quelle base est-ce que les acteurs du GT ont-ils été choisi/signé ? Est-ce prévu d'élargir le GT lorsque celui-ci sera en rythme de croisière ?
- b) Déclaration d'intention pour violences intra familiales- Peut-on avoir des précision sur 'quand' ?

La réponse sera fournie par BPS.

1.5 Compétence Secrétaire d'état Pascal Smet

Action 12

Question du CEFH :

- a) Quelles démarches ont été entrepris depuis 2020 ? Quels sont les freins à la mise en place des formations à destination des agents régionaux de l'urbanisme ?

Deux actions sont organisées par Urban en 2022 :

- Une journée de formation prévue le vendredi 17 juin, organisée par l'ULB auquel est demandé d'aborder aussi le thème de la monoparentalité.
- Un colloque organisé par Urban et l'association Women in Urbanism (WIU) prévu le 22 septembre autour du thème du genre (programme en cours de réalisation). Un atelier d'une demi-journée est prévu pour définir les bonnes pratiques.

Ces deux actions visent à intégrer de façon étroite la perspective de genre aux métiers des agent·es de la direction de l'Urbanisme, du BMA et des communes. Pour de plus amples infos, je vous invite à contacter Françoise Cordier (cc) qui assure le suivi.

Au-delà de ces deux actions, des solutions plus structurelles sont cherchées pour le moment afin d'introduire une formation en genre plus structurelle dans l'offre de formation d'Urban.

Action 27 :

Question du CEFH :

- a) Comment communique l'action 26 et 27 ? Est-ce que le Manuel Espaces Publics ne pourraient pas alimenter le Guide de sécurisation des espaces publics et inversement ?
- b) Pouvez-vous préciser les spécifiés de l'un et de l'autre, et comment assurer une complémentarité des 2 outils

Réponse cf action 28

Action 33 :

Question du CEFH :

- Comment garantir la complémentarité et cohérence avec d'autres conseils consultatifs qui représente également les associations ?
- Pouvez-vous donner plus d'explication sur la mise en place du service de participation (mesure intéressante !) ?

Réponse en attente

2. Tableau Etat des lieux intermédiaire des actions du Plan Violence

Voir document PDF joint au présent rapport.